XVII-A/2
№3
...DAWNICZA
...A NA ŚR. WSCH.

SKAUT

CZASOPISMO
ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO
NA WSCHODZIE.

Nr. 23 — 1944 — Rok III.

IRAN — AFRYKA — INDIE
— EGIPT — PALESTYNA

SPRAWOZDANIE

ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO NA WSCHODZIE

ZA CZAS OD 19 LIPCA 1942
DO 31 GRUDNIA 1943 ROKU.

SPRAWOZDANIE

Związku Harcerstwa Polskiego na Wschodzie za czas od 19 lipca 1942 do 31 grudnia 1943 r.

A. Sprawozdanie Rady Z.H.P. na Wschodzie

WSTĘP.

Rada Z.H.P. na Wschodzie została powołana do życia na II Walnym Zjeździe Harcerstwa na Wschodzie, który się odbył w Jerezolimie w dniu 19 lipca 1942 r.

Początki pracy harcerskiej na Wschodzie sięgają roku 1940, kiedy to tworzą się pierwsze komórki harcerskie w Samodzielnej Brygadzie Strzelców Karpackich w Syrii i Palestynie. Następnie, z chwilą przybycia na teren Palestyny młodzieży harcerskiej, rozpoczyna się praca w drużynach harcerskich.

Zespoły te pracują intensynie, nawiązuje się mocny kontakt z terenem pracy skautowej w Palestynie i w Egipcie.

Harcerze, zdążający do wojska jak też i młodzież w drużynach, przywiozła ze sobą szereg podręczników harcerskich, które potem pozwoliły na ich przedrukowanie.

Drugi Walny Zjazd Harcerstwa Polskiego na Wschodzie był zwołany przez Przewodniczącego Rady Starszyzny, hm. SIELECKIEGO Stanisława. Rada Starszyzny, którą powołał do życia Pierwszy Zjazd Walny w roku 1941, składała się z pięciu instruktorów: hm. Sielecki S., hm. Szymański S., hm. Płonka I., hm. Raczyński R. i hm. Szadkowski Z.

Była to wówczas najwyższa władza harcerska na tutejszym terenie.

Rada Starszyzny mianowała komendanta, który miał zadanie prowadzenia bezpośredniej pracy w terenie, zresztą w owym czasie niezbyt rozległym, bo składającym się z 2. ośrodków pracy w wojsku i wśród młodzieży.

Przed II Walnym Zjazdem odbyła się konferencja instruktorska, w czasie której instruktorzy, przybyli z więzień i obozów pracy w Rosji i ci z frontu libijskiego, mieli możność szczerego wypowiedzenia się na tematy harcerstwa. Dawne tradycje, przeżycia i głęboki nurt ideowy, jaki bez wątpienia płynie w szeregach instruktorskich, pozwolił na dyskusję utrzymaną na wysokim poziomie. Jedynie troska o młodzież i dobro Związku oraz troska o to, aby dobrze wypełnić służbę, była głównym tematem konferencji.

Konferencja ta dowiodła, że zespół ludzi, przesiąkniętych ideologią harcerską, zawsze potrafi znaleźć wspólny tok myśli, choćby do pracy przychodziło się po przerwie i to spędzonej w jakże różnych warunkach psychicznych i fizycznych.

W dniu Zjazdu, 19 VII. 42 r., Przewodniczący Rady Starszyzny, hm. Sielecki S., w czasie mszy św. na Górze Kalwarii imieniem Związku Harcerstwa Polskiego złożył VOTUM Matce Bożej.

II Zjazd Walny dokonał prac organizacyjnych oraz ustalił prawne podstawy Harcerstwa Polskiego na Wschodzie, które z chwilą przybycia tysięcy młodzieży z Rosji stanęło przed koniecznością rozszerzenia pracy wśród tych rzesz.

Z prac ideowych Zjazdu należy wymienić publiczny hołd i złożenie VOTUM wraz z poniższą deklaracją.

VOTUM.

WIERZYMY!

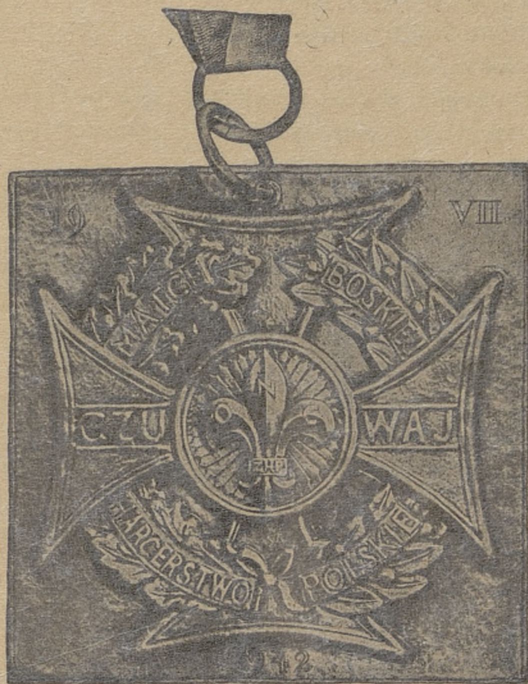
Wierzymy w Opatrzność, która poprzez ciężkie próby tułaczki zaprowadzi nas z powrotem do Polski.

Z modlitwą serdeczną o ulgę w cierpieniach tym, co pozostali w Macierzy...

Z modlitwą serdeczną o zwycięski i rychły powrót tych, co pozostają rozproszeni na obczyźnie...

Brać Harcerska, którą los rzucił na Ziemię Świętą, Ziemię, gdzie żył, nauczał i umarł nasz Zbawiciel, Ziemię naszej Opiekunki i Królowej Korony Polskiej, — chcąc wyrazić swoją najpokorniejszą cześć i hołd, z prośbą o obronę Ojczyzny i dalszą Opiekę składa:

VOTUM — Krzyż Harcerski — Matce Boskiej — Harcerstwo Polskie.

Jerozolima, 19 lipca 1942 r.

Bazylika Grobu Pańskiego, Kalwaria ołtarz Matki Boskiej Bolesnej.

Harcerstwo było pierwsze spośród uchodźctwa, które w publiczny sposób przez złożenie VOTUM dało wyraz swym przekonaniom religijnym.

DEKLARACJA.

Zjazd uchwalił też deklarację ideową w brzmieniu:

DEKLARACJA IDEOWA
Związku Harcerstwa Polskiego na Środkowym Wschodzie.

„Przetoż strzeżcie się grzechu narzekania i wątpienia, abyście nie przedłużyli dni pielgrzymstwa Waszego.

O ile powiększycie i polepszycie duszę Waszą, o tyle polepszycie prawa Wasze i powiększycie granice Wasze."

(Adam Mickiewicz — Księgi Narodu i Pielgrzymstwa Polskiego)

Walny Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego na Środkowym Wschodzie, odbyty w Jerozolimie dnia 19 lipca 1942 r., nawiązując do tradycji, postawy ideowej i prac Z.H.P. w Polsce, uważa za celowe wypowiedzieć się w zasadniczych sprawach naszego życia.

Zdając sobie sprawę, iż:

1. moglibyśmy wszyscy zostać osądzeni niesprawiedliwie za tolerancję kompromisowości, dwulicowości, prywaty, ambicyj osobistych, za zamykanie oczu na smutną rzeczywistość,

2. mimo i wbrew naszej woli zostaliśmy częścią reprezentacji Narodu Polskiego na obczyźnie,

3. postawa nasza, zachowanie, wzajemne odnoszenie, prace i wysiłek również wyrabiają i wyrabiać będą opinię o Narodzie i Państwie,

4. życie nasze mogłoby zbiec na sporach i kłótniach osobistych o rzeczy przeszłe i nieistotne,

5. część z nas pracę swą i wkład wysiłku dla Narodu i Państwa rzekomo odkłada na później — do Polski, uważajac okres wojny za przejściowy — tymczasowy, godny jedynie spokojnego przeczekania a nie trudu i wysiłku,

6. życie nasze mogłoby być pozbawione zasad etycznych i obowiązków służby obywatelskiej,

DEKLARUJEMY

Jak wierzymy w Boga, tak wierzymy w zwycięstwo i w WOLNĄ NIEPODLEGŁĄ POLSKĘ.

Nie ma i nie będzie dla nas „starej" i „nowej" Polski. Jest jedna i jedyna: Polska od Piastów aż do Jej wielkiego Jutra.

Nie ma i nie będzie dla nas innego celu — jak powrót do Kraju. A prawo do tego powrotu musimy okupić ofiarnym wysiłkiem i pracą, a nie cierpiętnictwem.

Nie może być dla nas innej drogi powrotu — jak droga służby Polsce.

PIERWSZĄ SŁUŻBĄ JEST SŁUŻBA W SZEREGACH ARMII. WOKÓŁ TEJ ARMII WSZYSCY MUSIMY SIĘ SKUPIĆ, GDYŻ ONA PROWADZI NAS DO MACIERZY.

A jeśli nie przypadnie nam w udziale stanąć w szeregach, wówczas chcemy pełnić służby zastępcze i pomocnicze, gdyż z Armią chcemy być związani nie tylko sercem, lecz ofiarą i trudem. Bez zaparcia się i wyrzeczenia nie ma ofiar, bez ofiar nie ma zwycięstwa, bez zwycięstwa nie ma powrotu do Macierzy.

Chcemy nasz wysiłek wpleść jako ogniwo w łańcuch prac i trudów ludzi najlepszej woli, którzy dobro Rzeczypospolitej wyżej cenią, niż własne.

Każdy z nas musi w tej służbie zająć posterunek i trwać na nim.

Chcemy pełnić i będziemy pełnili naszą służbę bez zarzutu na wszystkich wyznaczonych posterunkach jak i na tych, które przyjmiemy na siebie dobrowolnie.

Dołożymy wysiłku, by ideowy nasz poziom i powierzonej nam młodzieży podnieść i utrzymać jak najwyżej.

Kryterium naszego charakteru, naszego postępowania i pełnionej służby będzie przestrzeganie prawa harcerskiego w całej jego rozciagłości.

Chcemy codziennym czynem świadczyć, żeśmy godni miana Polaka — harcerza.

W poczuciu odpowiedzialności moralnej przed samym sobą, w poczuciu odpowiedzialności obywatelskiej przed Macierzą — stawiamy sobie pytania:

Jaką pełnimy służbę?

Z czym chcemy wrócić do Kraju?

Jacy mamy wrócić?

Mimo różnych dróg, jakie nas wiodą do Macierzy, czy to poprzez szlaki Europy, Azji czy też Afryki, stwierdzamy, iż jednej my Polski dzieci.

Przystęp ma do nas tylko miłość braterska i wyrozumienie i dlatego miernikiem oceny jednostki będzie dla nas nie przynależność partyjna czy orientacja polityczna, lecz charakter, przydatność, służba i wyniki pracy.

Świadomi siły pozytywnego działania środowiska na kształtowanie charakterów, ogłaszamy deklarację powyższą, jako wyraz opinii i dorobku zespołu ludzi dobrej woli, którzy chcieliby, aby deklaracja ta przyczyniła się do wyraźnego skrystalizowania oblicza ideowego i programowego wysiłku Polaków na obczyźnie.

„Wszystko, co nasze, Polsce oddamy.
W niej tylko życie, więc idziem żyć"

(Uchwała Walnego Zjazdu Z. H. P. na Śr. Wsch. z dnia 19 VII. 1942 r. w Jerozolimie.)

WYBORY WŁADZ.

Zjazd Walny uchwalił regulamin i dokonał wyborów do władz harcerskich jak niżej:

Na II Zjeździe Walnym przez aklamację zostali wybrani.

DO RADY Z. H. P. NA ŚR. WSCHODZIE:

Harcmistrz	Sielecki Stanisław,
podharcmistrzyni	Kwiatkowska Zofia,
,,	Masłoń Julia,
harcmistrz	Ks. Grzondziel Rafał,
,,	Śliwiński Walerian Jeremi,
,,	Szymański Stanisław,
,,	Szadkowski Zygmunt,
,,	Słaby Wilhelm,
działacz harc.	Chmielewski Mieczysław,
druh	Rudowski Aleksander,

DO KOMISJI REWIZYJNEJ:

działacz harc.	Skrzywanek Franciszek,
phm.	Dr. Głazowski Edward,
dh.	Korabiński Kazimierz,
hm.	Teschner Czesław,
hm.	Brzeziński Jozef,

DO SĄDU HARCERSKIEGO:

hm.	Dr. Nikosiewicz Michał,
hm.	Dr. Machalski Franciszek,
phm.	Bliźniak Anna,
hm.	Fus Leon,
hm.	Bizanz Jan.

RADA Z. H. P. NA WSCHODZIE.

Na posiedzeniu w dniu 2. VIII. 42. Rada Związku Harcerstwa Polskiego na Środkowym Wschodzie ukonstytuowała się następująco:

Przewodniczący Rady	hm.	Sielecki Stanisław,
Wiceprzewodniczący	,,	Szadkowski Zygmunt,
Sekretarz	,,	Szymański Stanisław,
Skarbnik	,,	Słaby Wilhelm,
Kapelan	,,	Ks. Grzondziel Rafał,
Członkowie	phm.	Kwiatkowska Zofia,
	phm.	Masłoń Julia,
	dz. harc.	Chmielewski Mieczysław,
	dh.	Rudowski Aleksander.

Komendantem Harcerstwa na Środkowym Wschodzie został wybrany harcmistrz Śliwiński Walerian Jeremi.

W ciągu kadencji Rady nastąpiły następujące zmiany personalne:

USTĄPILI: 1) hm. Słaby Wilhelm z powodu ciężkiej choroby,
2) dz. h. Chmielewski Mieczysław na własną prośbę w związku z faktem przestania przewodniczenia K. P. H. w Tel-Avivie.

DOKOOPTOWANO: 1) hm. dr. Szyryński Wiktora,
2) hm. Jiruszka Ottona.

W dniu 15 stycznia 1944 r., zgodnie z uchwałą Rady z dnia 22. XII. 43 r., hm. Sielecki St., Przewodniczący Rady, w związku z odejściem na teren operacyjny przekazał przewodnictwo hm. Szadkowskiemu Zygmuntowi.

Uchwały II Walnego Zjazdu Z. H. P. n/W., skład osobowy Rady jak i fakt powstania organizacji i jej pracę zatwierdziło Ministerstwo Spraw Wewnętrznych R. P. pismem z dnia 18. VI. 43 r, L. dz. 1329/43 Dz. P. U/MJ.

PODZIAŁ PRAC.

Zgodnie z Regulaminem Z.H.P. na Wschodzie, pełną odpowiedzialność za pracę harcerstwa i jego kierunek ponosi Rada, która w osobie Komendanta i Komendy Z.H.P. n/W. ma swój organ wykonawczy. Z tytułu uprawnień, wypływających z wyżej cytowanego regulaminu, jest on czynnikiem twórczym i zobowiązanym do ścisłej współpracy z Radą i to nietylko wykonawczej lecz i projektodawczej.

Na skutek warunków wojennych, nie zawsze dało się ten rozdział wyraźnie przeprowadzić, nigdy jednak nie było to ze szkodą dla pracy. Wysoki ton ideowy, mocna więź organizacyjna i głębokie zrozumienie istoty harcerstwa oraz świadomość konieczności tej pracy, były tym czynnikiem, który stał się podstawą wszelkich poczynań i współpracy instruktorów. Muszę tu podkreślić ofiarny wysiłek dwuch instruktorów, a mianowicie: hm. SIELECKIEGO Stanisława, który był i jest duszą naszej pracy. Jemu to w pierwszym rzędzie zawdzięczamy tak piękny rozwój pracy, gdyż, nie zważając na wiele zajęć zawodowych, dużo czasu poświęcał pracom harcerskim, uzyskując wszędzie całkowite poparcie dla Z.H.P. na Wschodzie.

Drugim instruktorem jest hm. ŚLIWIŃSKI Walerian Jeremi, który włożył wiele osobistego wysiłku organizacyjnego w pracę terenu, a przede wszystkim był tym, na którym spoczął obowiązek zajęcia się sprawami wydawniczymi.

Wola tych dwuch ludzi i uparte, konsekwentne działanie doprowadziło do tych wyników, jakie dziś oglądamy.

Teren ocenił ten wysiłek przez zgłoszenie do Rady na najbliższy Zjazd Walny 2 wniosków, które podaję niżej w pełnym brzmieniu:

WNIOSEK NA ZJAZD WALNY.

III. WALNY ZJAZD Z.H.P. na Wschodzie w uznaniu zasług, położonych w pracy HARCERSTWA POLSKIEGO na Wschodzie, wyraża Druhowi Przewodniczącemu, Hm. SIELECKIEMU STANISŁAWOWI, wyrazy uznania i

podziękowania oraz stwierdza, że prace, dokonane przez Druha Przewodniczącego, ugruntowały pozycję Harcerstwa i pozwoliły na jego rozwój.

WNIOSEK NA ZJAZD WALNY.

III. ZJAZD WALNY Z.H.P. n/W. składa Hm. ŚLIWINSKIEMU JEREMIEMU WALERIANOWI podziękowanie za wytężoną i owocną pracę na stanowisku Komendanta Z.H.P. n/W.

Naczelny Komitet Wykonawczy Związku Harcerstwa Polskiego.

Od początku naszej pracy staliśmy i stoimy na stanowisku, że N.K.W. Z.H.P. jest jedynym reprezentantem Z.H.P., stanowimy jeden niepodzielny Związek, a prace prowadzone tu na Wschodzie są tylko fragmentem całości pracy zarówno w Kraju jak i poza granicami.

Dla zespołu ludzi, prowadzących prace na Wschodzie, jest rzeczą zupełnie jasną, iż z pracy swej będziemy musieli zdać rachunek przed Zjazdem Walnym w Polsce, każdy ze swego odcinka tak, jak ze swej pracy lub z jej niemożności prowadzenia zdać będą musieli rachunek ci wszyscy, których do Władz Naczelnych Z. H. P. powołaliśmy na ostatnim Zjeździe w Polsce.

W stosunkach wzajemnych obowiązuje lojalność i zaufanie i na tych dwu przesłankach opieramy wszystkie nasze poczynania.

Rozumiemy dobrze, że dziś często w pracy naszej, na skutek wielkich przestrzeni, będzie dwutorowość; jednak będziemy dążyć, by ją usunąć, bo przyniesie to tylko pożytek Organizacji i wyeliminuje wrażenie nieskoordynowania. Za całość pracy na Wschodzie odpowiedzialność ponoszą Naczelne Władze Harcerskie na Wschodzie: Rada i Komenda, która przez lokalne władze terenowe prowadzi pracę harcerską.

Częsta wymiana myśli, wspólne wytyczne zmniejszają te odległości, które nas dzielą od Naczelnego Komitetu, a świadomość, że pracujemy w myśl tych samych założeń ideowych z wiarą w ich słuszność oraz wiarą w siebie, daje dobre wyniki.

Współpraca układa się dobrze.

LIST PRZEWODNICZĄCEGO RADY Z. H. P. n/W.

Przed odejściem na teren operacyjny Przewodniczący Rady, Hm. Sielecki St., wystosował do Naczelnego Komitetu Harcerskiego w Londynie poniższy list:

W polu, dnia 15 stycznia 1944 r.

Przewodniczący Rady Z. H. P. na Wschodzie.

NACZELNY KOMITET WYKONAWCZY Z. H. P. W LONDYNIE.

W przededniu swego odejścia na teren operacyjny uważam za swój obowiązek zreasumować i ogólnie naświetlić osiągnięte wyniki w pracy harcerskiej na terenie Wschodu.

Uważam bowiem, że to, co tu zostało zrobione, stanowić będzie piękny rozdział w historii Z. H. P., dając świadectwo żywotności organizacyjnej wartości, jakie wnosi Harcerstwo w życie młodzieży, społeczeństwa i wojska.

Rada Z. H. P. na Wschodzie a przedtem Rada Starszyzny, opierając się na 2 Walnych Zjazdach, ugruntowała bardzo silnie pozycję harcerską na Środkowym Wschodzie i to zarówno na odcinku wojska jak też wśród młodzieży uchodźczej.

Zaś rozwój organizacyjny, osiągnięte wyniki liczbowe i jakościowe, mocna postawa ideowa i zwartość Harcerstwa oraz umiejętne i taktowne kierownictwo władz Z. H. P. na Wschodzie zjednało ogólne zrozumienie i poparcie wszystkich czynników państwowych i społecznych.

W związku z tym muszę tu przypomnieć wielce przychylne oświadczenie i rozkazy, jakie dotychczas na temat pracy harcerskiej zostały wydane. Podaję je w kolejności chronologicznej.

1. Oświadczenie Dowódcy S. B. S. K. i pierwszego Dowódcy W. P. na Śr. Wschodzie Gen. bryg. Kopańskiego Stanisława.
2. Oświadczenie Dowódcy Wojsk Polskich na Śr. Wschodzie Gen. dyw. Dr. Zająca Jozefa.
3. Rozkaz Dowódcy A. P. W. Gen. dyw. Andersa Władysława.
4. Oświadczenie Ministra Prof. Kota Stanisława.
5. List pasterski J. E. Ks. Biskupa Gawliny.
6. Rozkaz Naczelnego Wodza śp. Gen. broni Sikorskiego Władysława.
7. Oświadczenie Ministra Stańczyka.
8. Wypowiedzi Delegatów Ministra P. i O. S.
9. Wypowiedzi Konsulów Generalnych.
10. Wypowiedzi Delegatów Ministra W. R. i O. P.
11. Wypowiedzi Attaché Wojskowych.
12. Oświadczenie Ministra Badera.
13. Rozkaz Naczelnego wodza Gen. broni Sosnkowskiego Kazimierza.
14. Oświadczenie Ministra Delegata Rządu oraz wiele innych wypowiedzi.

Wszystko to w połączeniu z pracą organizacyjną wewnętrzną, opartą na ustalonych statutach i regulaminach, stworzyło mocną strukturę Z.H.P. na Wschodzie.

Praca wewnętrzna na terenie młodzieżowym dała przede wszystkim najbardziej pozytywne rezultaty:

a) w tworzeniu i życiu kręgów harcerskich w wojsku, które obecnie uzyskały już całkowite prawo obywatelstwa,

b) w opanowaniu przez Harcerstwo młodzieży w Iranie, gdzie, dzięki pracy instruktorów i instruktorek miejscowych a przede wszystkim wielkiemu wysiłkowi instruktorów — żołnierzy, odkomenderowanych z A.P.W. na czele z Wiceprzewodniczacym Rady hm. Szadkowskim, osiągnięto wspaniałe wyniki, szkoląc kadry instruktorskie, drużynowych i zastępowych dla Afryki, Indii a nawet Meksyku, (Rada

Z.H.P. od razu potraktowała Iran, jako bazę wypadową na szersze tereny uchodźcze.)

c) w zorganizowaniu na szeroką skalę akcji wydawniczej, co stworzyło najistotniejszą pomoc dla organizatorów i kierowników pracy w terenie.

Osiągnięcia te stworzyły dobrą podstawę do rozszerzenia i pogłębienia pracy harcerskiej na dalszych terenach.

I to zostało obecnie postawione, jako najbliższe i najpilniejsze zadanie Z.H.P. na Wschodzie.

Celem zrealizowania tego zadania oraz w związku z oddaleniem się Przewodniczącego Rady Z. H. P. na teren operacyjny zostały dokonane następujące posunięcia organizacyjne:

1. uzyskano (po dużych zresztą trudnościach) przydział do prac harcerskich 14 instruktorów-żołnierzy A.P.W. i 8 ochotniczek P.S.K.,
2. stworzono stałą i specjalną komórkę dla koordynacji pracy przydzielonych z wojska osób w postaci Samodzielnego Referatu Harcerskiego przy terytorjalnym rzucie A. P. W. (rzut przede wszystkim szkolny),
3. uzyskano ze strony wszystkich władz wojskowych i państwowych zapewnienie pomocy technicznej w ułatwieniu wysłania instruktorów oraz pomocy im w terenie.

Sprawowanie funkcji kierowniczych przez istniejące władze harcerskie będzie się więc przedstawiać następująco:

1. Wobec niemożności zwołania III Walnego Zjazdu z powodu przesunięć wojsk Rada Z.H.P. sprawuje swe funkcje w niezmienionym składzie.
   Pkt. 37 Regulaminu Z.H.P. na Wschodzie, pozwalający na powzięcie uchwał w trybie korespondencyjnym, zapewnia i nadal możność funkcjonowania Rady pomimo rozdziału jej członków: 3 teren operacyjny, 6 Palestyna, 1 Afryka.
2. Wiceprzewodniczący Rady Szadkowski, który jest jednocześnie Kierownikiem Samodzielnego Referatu, otrzymuje specjalne pełnomocnictwa od Przewodniczącego.
3. Komendant Harcerstwa hm. Śliwiński działa w ramach regulaminu i współpracuje bezpośrednio z Wiceprzewodniczacym. Technicznie z członkami Komendy pracuje przy Samodzielnym Referacie.
4. Kierownicy ekip instruktorskich, wyjeżdżajacych do Iranu, Indii i Afryki otrzymują pewne pełnomocnictwa z ramienia Rady Z.H.P. oraz pełnomocnictwo od Komendanta Z. H. P. Instruktorzy w ekipach otrzymują pełnomocnictwo od Komendanta Z.H.P.
5. Wszyscy żołnierze A. P. W. i ochotniczki P. S. K., przydzieleni do prac harcerskich, pod względem wojskowym podlegają Kierownikowi Samodzielnego Referatu Harcerskiego.

Przewodniczący Rady, pozostając przy Dowódcy A. P. W., będzie i nadal jego bezpośrednim informatorem i rzecznikiem spraw harcerskich a poza tym będzie miał bezpośrednią opiekę nad kręgami wojskowymi.

Łaczność przewodniczącego z wiceprzewodniczącym została dostatecznie zabezpieczona.

Wydaje się, że w tych warunkach, ten system kierowania i prowadzenia pracy harcerskiej powinien dać dobre rezultaty.

Korespondencję pomiędzy Komitetem a Radą proszę kierować na adres Wiceprzewodniczącego (Polish Forces M. E. 10).

W załączeniu podaję planowany podział instruktorek i instruktorów, przydzielonych do pracy harcerskiej.

C Z U W A J !
Przewodniczący Rady Z.H.P. n/W.
/—/ SIELECKI ST., hm.

WIZYTY I KONTAKTY.

Z ramienia Rady odbyło się szereg wizyt i kontaktów z najwyższymi czynnikami Rządu i Wojska, którzy albo stale z tytułu swych zajęć przebywają na Wschodzie, albo też byli tu na inspekcji. Poniżej podaję nazwiska instruktorów, którzy w różnych czasach odbyli wizyty, o których wspomina Przewodniczący w swym liście do N. K. W. Z. H. P. w Londynie.

Hm. Grzondziel R., Kwiatkowska Z., Płonka S., Słaby W., Sielecki S., Szadkowski Z., Śliwiński W. J., Szyryński W., phm. Sewerynowa.

Wizyty te i kontakty utwierdziły nas, iż praca harcerska na Wschodzie znajduje całkowite poparcie i aprobatę najwyższych czynników.

Niżej w kolejności chronologicznej podaję treść oficjalnych wypowiedzi na temat naszej pracy.

DOWÓDCA ARMII POLSKIEJ NA WSCHODZIE.

L. dz: 2405 /Sztab/ 42.
M. p. dnia 31. XII. 1942 r.

H A R C E R Z E !

Z uznaniem przyjąłem do wiadomości uchwały Walnego Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego na Środkowym Wschodzie w Jerozolimie.

Wasza Deklaracja Ideowa wyraźnie stwierdza, że hasła służby Bogu i Polsce są wśród harcerzy zawsze żywe i że w walce, jaką toczy Polska, chcecie być w pierwszych szeregach Jej żołnierzy.

Wiem, że liczne rzesze harcerzy i harcerek oraz instruktorów harcerskich znajdują się w szeregach Armii Polskiej na Wschodzie, dlatego wierzę, że piękne tradycje udziału Harcerstwa Polskiego w walkach o Niepodległość przeciw zaborcom w podziemiach konspiracji, w wojnie lat 1914-1918, w wojnie 1918-1920 i w Kampanii Wrześniowej chlubnie zostaną podtrzymane i opromienione nowym wkładem w dalszej walce z wrogiem.

Pragnąc ułatwić Wam, Harcerze — żołnierze, spełnienie obowiązków w tej najszczytniejszej służbie dla Polaka, jaką jest w chwili obecnej

służba żołnierska, włożenia w nią tego wszystkiego, co daje prawo i przyrzeczenie harcerskie — zezwalam na utrzymywanie między Wami spójni i łączności harcerskiej.

CZUWAJCIE!

DOWÓDCA ARMII POLSKIEJ
NA WSCHODZIE
/—/ Władysław Anders
Gen. Dyw.

EPISCOPUS CASTRENSIS EXERCITUS POLONI.

KOCHANA W CHRYSTUSIE BRACI HARCERSKA.

Dopiero dziś otrzymałem depeszę Waszego Zjazdu Walnego w Jerozolimie z dnia 19 lipca 1942 r.

Z wielką radością dowiedziałem się, że Harcerstwo Polskie na Wschodzie imieniem całego Związku złożyło hołd i VOTUM Matce Bożej i Patronce Najjaśniejszej Rzeczypospolitej w Bazylice Grobu Pańskiego, na ołtarzu Matki Bożej Bolesnej, modląc się o ulgę w cierpieniach dla Kraju i o rychły a zwycięski powrót do Polski.

Życzę Wam, Harcerze, byście, wierni dotychczasowym tradycjom, zachowując w życiu słowa uchwalonego Votum i Deklaracji Ideowej a kierując się Przyrzeczeniem i Prawem Harcerskim, zapisali nową, chlubną kartę w historii Z. H. P.

Na świetlaną drogę Waszej żołnierskiej i harcerskiej służby Bogu i Polsce udzielam Wam z głębi serca swego błogosławieństwa.

/—/ JÓZEF GAWLINA
Biskup Polowy Wojsk Polskich
Biskup Polaków na Uchodźctwie.

Bagdad — Latin Church
w Uroczystość Św. Rodziny
10. I 1943 r.

NACZELNY WÓDZ

M. p., dnia 10 czerwca 1943 r.

Z RADOŚCIĄ przyjmuję do wiadomości przedstawiony mi przez Przewodniczącego Rady i Komendanta Z.H.P. na Wschodzie meldunek o pracach Związku Harcerstwa Polskiego na Wschodzie.

Dziękuję Harcerstwu za dotychczasową postawę i pozytywne wyniki pracy. Aprobuję zamierzenia pogłębienia i rozbudowy pracy.

Ufam, że wierni harcerskim ideałom będziecie umieli zawsze odnaleźć właściwą drogę służby i ofiary dla dobra Najjaśniejszej Rzeczypospolitej Polskiej, że zapoczątkowane rzetelnym wysiłkiem prace na uchodźctwie przyczynią się do odrodzenia Harcerstwa w Kraju.

Pewien jestem, że w oparciu o braterstwo skautowe będziecie odbudowywać życie społeczne Państwa.

Przekażcie moje serdeczne pozdrowienia i życzenia HARCERZOM i HARCERKOM rozsianym w gromadach od Iraku po Afrykę i Indie.

CZUWAJCIE!
/—/ WŁ. SIKORSKI
Naczelny Wódz.

NACZELNY WÓDZ
M. p., dnia 1 grudnia 1943 r.

ROZKAZ.

HARCERZE!

Krótki pobyt na terenach Bliskiego i Środkowego Wschodu nie pozwolił mi, niestety, na bliższe zapoznanie się z Wami i z Waszą pracą.

Wiem, że pracujecie dobrze i ofiarnie. Wiem, że wiernie służyć będziecie Polsce. Wierzę, że, nawiązując do pięknych tradycji walk o niepodległość i naszych kampanii ostatniego ćwierćwiecza, Harcerstwo Polskie zapisze nowe chlubne karty swych dziejów.

Pisze je ono zresztą i to krwawymi zgłoskami już teraz w Kraju, gdzie harcerze i harcerki biorą chlubny udział w walkach z okupantem.

Życzę Wam, Kochani Harcerze i Harcerki, aby kroki Wasze już wkrótce mocnym i radosnym echem odbiły się o *polskie morze, lasy i góry.*

CZUWAJCIE!
NACZELNY WÓDZ
/—/ SOSNKOWSKI
Generał Broni.

SPRAWY WYDAWNICZE.

Zagadnienie wydawnictw harcerskich, było przedmiotem szczególnej troski, a wyraz temu dał Zjazd Walny przez uchwalenie wniosków Komisji Wydawniczej, omawiających szczegółowo te zagadnienia.

Stosownie do wytycznych zjazdowych Rada wiele uwagi poświęciła tym sprawom.

Została powołana specjalna Komisja Wydawnicza, która przedyskutowała dotychczasowy w tej dziedzinie dorobek, a poglądy swe na ten temat wyraziła w artykule hm. Słabego Wilhelma, w piśmie Wytrwamy Nr. 1 i 2.

Poza tą pracą Komisja wydała jeden numer Wytrwamy (później Skaut) oraz z polecenia hm. Sieleckiego rozpoczęła prace związane z wydawaniem książek: Harcerz w polu — Z. Wyrobka i Gry i ćwiczenia terenowe — Jasińskiego. Zespół Komisji opracował podręcznik dla drużynowego.

Zajęcia służbowe nie pozwoliły na wykończenie rozpoczętych prac, zmiana m. p. członków Komisji uniemożliwiła dalsze jej prace. Delegowany do Palestyny hm. Śliwiński wydał następne numery pisma i dokończył prace, związane z drukiem rozpoczętych książek, oraz opracował do druku Regulamin prób i sprawności.

Szczegółowe sprawozdanie z tej dziedziny prac znajdujemy w sprawozdaniu Komendanta Z.H.P. n/W.

Dodać do tego trzeba zbiorowe wydanie prac z zakresu metodyki i programu pt. Wytyczne pracy harcerskiej, opracowane przez zespół instruktorów, pracujących na terenie Iranu. Praca ta dla drużyn irańskich była wydarzeniem o pierwszorzędnym znaczeniu. Jest to zbiór praktycznych rad i wskazówek dla drużynowych i pozwala prowadzić zajęcia ludziom nawet mało obeznanym z pracą i metodyką harcerską.

Ogólnie trzeba tu stwierdzić, że na odcinku tym zrobiono wiele i to zarówno jeśli chodzi o przedruki jak też i rzeczy zupełnie oryginalne.

W pracy tej zawsze napotykaliśmy na dużo pomocy ze strony czynników, które sprawami wydawniczymi się zajmują. Podkreślam tu wielki wysiłek hm. Śliwińskiego oraz w pierwszej fazie hm. Słabego.

MIANOWANIA INSTRUKTORÓW.

Rada Z.H.P. n/W. mianowała dotychczas nowych instruktorów zgodnie z wnioskami Komendanta Z.H.P. n/W. Szczegółowe dane są w sprawozdaniu Komendanta.

SPRAWY ZAGRANICZNE.

Były czynione próby nawiązania kontaktów z miejscowymi skautami. Jednak specyficzne warunki, jakie panują na Wschodzie, nie pozwalają na należyte rozwinięcie tej akcji, gdyż na terenach tych krzyżuje się zbyt wiele interesów politycznych i bardzo często nasza działalność mogłaby być źle zrozumiana. Niemniej były kontakty ze skautami organizacji krajowych, choć nie nadawano temu charakteru oficjalnych wystąpień.

SPRAWY IDEOWE.

Stosunek władz harcerskich na Wschodzie do zagadnień ideowych omawia między innymi:

LIST OKÓLNY L. 3.

Kochani Druhowie!

W jednym z poprzednich listów mówiliśmy, że najważniejszym źródłem do pogłębienia i udoskonalenia naszych poczynań będą myśli, napływające od całej gromady harcerskiej. Chociaż więc rysem charakterystycznym wszystkich zgłoszeń była serdeczna deklaracja gorliwej pracy, w wielu wypadkach na marginesie tych życzeń zjawiły się pewne skrupuły i wahania.

Ponieważ uważamy, że podstawowym warunkiem twórczej pracy jest pełne wzajemne zaufanie jej realizatorów, a poza tym w przekonaniu, że wszelkie niedomówienia i przemilczenia nie są właściwe harcerskim obyczajom, postanowiliśmy przedstawić pewne momenty, które wymagają wyjaśnienia w związku z zetknięciem się pracy harcerskiej z nowymi warunkami. Już dziś nurtują w nas, i to dość silnie, pewne problemy, które dotyczą zmian podstaw ideowych harcerskich, a więc tego, co jest funda-

mentem organizacji. Musimy sobie zdać sprawę z pewnych sądów, aby zbyt pochopnie, usprawiedliwiając się warunkami wojennymi, nie zatracić niczego z dorobku, osiągniętego olbrzymim wysiłkiem bezinteresownej pracy całego Harcerstwa. Podstawą naszej ideologii jest Prawo i Przyrzeczenie Harcerskie.

Żadnych zmian w naszej ideologii w obecnych warunkach przeprowadzić nie możemy, gdyż do tego uprawniony jest wyłącznie Walny Zjazd Związku w Polsce.

Możemy jednak już dziś przeanalizować te zasady, które chcielibyśmy zmienić.

Jedno jest oczywiste, że praca nasza opiera się na dwu kardynalnych zasadach:

Służby Bogu i Polsce. Dlatego w całej rozciągłości będziemy przestrzegać wszystkiego, co z tych podstaw wynika. Na żaden kompromis w tych dziedzinach nie pójdziemy. W zrozumieniu naszym:

Nie jest i nie może być harcerzem ten, kto nie wypełnia swych obowiązków wobec Polski.

Opinia jest w tym zgodna i nie będziemy tolerowali nikogo, ktoby postępował wbrew tym zasadom. Wyrazem tych przekonań jest nasza deklaracja ideowa uchwalona w Jerozolimie.

Najczęściej budzi wątpliwość punkt 10. Prawa. Część pierwsza tego punktu nie podlega żadnej dyskusji. W odniesieniu do drugiej części powiadamiamy Druhów, że Naczelny Komitet Wykonawczy Z. H. P. w Paryżu w 1940 roku wyjaśnił, że na okres wojny władze harcerskie nie będą wyciągały konsekwencyj w stosunku do tych, którzyby drugiej części 10 punktu Prawa nie przestrzegali. Dotyczy to wyłącznie starszego harcerstwa, zgodnie z ogólno — skautową zasadą wstrzemięźliwości, gdyż wszelki zły nałóg jest sprzeczny z zasadami pracy nad sobą.

Decyzję swą Naczelny Komitet Wykonawczy Z.H.P. motywował specyficznymi warunkmi bytowania, w jakich znaleźliśmy się na obczyźnie.

Ze swej strony komunikujemy Druhom, że zgodnie z powyższą opinią nie będziemy wyciągali żadnych konsekwencyj w stosunku do tych, którzyby przekroczyli drugą część 10 punktu Prawa.

Pozostawiamy Druhom swobodę decyzji postępowania w określonych wyżej granicach wierząc, że osobiste wyrobienie organizacyjne i społeczne oraz sumienie harcerskie będzie w sprawach tych dla Was należytym drogowskazem.

Poczuwamy się jednak do obowiązku uprzedzić Druhów, że nie wiemy, jakie stanowisko zajmie w przyszłości Zjazd Walny w Polsce w stosunku do opinii Naczelnego Komitetu Wykonawczego, którą podzielamy, jak i w stosunku do tych spośród nas, którzy nie będą przestrzegali 10 punktu Prawa w całej rozciągłości.

Wiceprzewodniczący Rady
/—/ Szadkowski Zygmunt, hm.

Przewodniczący Rady Z.H.P. n/W.
/—/ Sielecki Stanisław, hm.

Komendant Z. H. P. na Wschodzie
/—/ Śliwiński Jeremi, hm.

Na tym stanowisku stoimy nadal. Dodać tu trzeba, że list ten został wydany w związku z wiadomościami, jakie przywiozła grupa instruktorów przybyłych z Anglii co do II części 10. punktu Prawa. Uchwały N.K.W. w Londynie, zmienione decyzją z Paryża, są późniejsze w stosunku do naszego listu. Sądzimy też, iż dziś trzeba być b. ostrożnym we wszelkich zmianach nawet własnych uchwał, o ile to dotyczy pewnych zasad.

Nie ulega wątpliwości, że grono instruktorskie, które przechodzi wojnę, biorąc w niej czynny udział, będzie miało wyrobiony sąd na szereg spraw, które być może trzeba będzie zmienić. Wojna wydoskonaliła zmysł obserwacji a osobiste cierpienia i przeżycia wyostrzają tok myśli, pozwalaja ną żywsze odczucie wielu spraw; obrazy szeregu spraw nabierają żywszych barw. Jednak trzeba też zdać sobie sprawę, że głębokie wyrobienie i duże poczucie odpowiedzialności za całość i kierunek Organizacji, jakie posiada grono instruktorskie, daje gwarancję, że zmiany o ile będą, będą naprawdę przemyślane i dokonane w spokoju i już w Polsce. Dziś możemy, a nawet mamy obowiązek pilnego obserwowania i zbierania doświadczeń.

W każdym razie Harcerstwo musi być przygotowane psychicznie i fizycznie do spełnienia ogromu zadań, jakie nas czekają w Polsce.

W czasie tej wojennej lekcji, jakiej udziela nam historia, nie można siedzieć obojętnie z myślą przetrwania i spokojnego bytowania w przyszłości.

Polska, szczególnie od nas, którzy przyrzekliśmy Jej służbę, wymaga aktywnego stosunku do życia i zjawisk nas otaczających.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PRACY.

A. **Instruktorzy.** Odczuwa się dotkliwy brak instruktorek harcerek, któreby mogły wywrzeć głębszy wpływ na pracę dziewcząt. Instruktorki, które dotarły na Wschód, w Polsce nie wychodziły przeważnie w swej pracy poza ramy hufca. Jest to, bez wątpienia, bardzo duży brak, chociaż w konsekwencji nie zmniejszył wartości pracy dziewcząt, gdyż instruktorzy — harcerze bardzo szybko przyswoili sobie i ten odcinek pracy, a nowo mianowane instruktorki w terenie doskonale sobie radzą z pracą i uzupełniły szybko szeregi dawnych instruktorek, zresztą nie licznych.

Instruktorzy — harcerze stoją na wysokości zadania, bardzo często dają dowody wybitnie ofiarnej służby. Świadczy to o tym, że system kształcenia harcerskiej starszyzny męskiej w Polsce był bardzo dobry i że istotnie polityka mianowań w Polsce, którą uważaliśmy czasem za zbyt surową, okazała się dobra. Bardzo często w pracy instruktorów uwidacznia się wpływ Górek Wielkich.

B. **Młodzież.** Przez dziesięć miesięcy stykałem się bezpośrednio z pracą w terenie. Poznałem dość dobrze młodzież. Z całą świadomością i mocą chcę podkreślić *jej wysoki ton patriotyczny, głębokie uczucia religijne i naprawdę pogodną postawę życiową.*

Młodzież posiada wiele trzeźwego sądu, nie lubi frazesów. Bolą ją rozgrywki starszego społeczeństwa. Głeboko odczuwa dzisiejszą sytuację a

pragnieniem jej jest, aby osobiście przyczynić się do budowy niepodległego bytu. Szuka dla siebie ideałów spośród wielkich Polaków. Stosunek do pracy w szkole i w drużynach jest jak najbardziej sumienny. Całym sercem garnie się do harcerstwa, choćby nawet czasem miejscowe sytuacje dla pracy harcerskiej nie były zupełnie pomyślne. Uwagi phm. Łysakowskiego na temat młodzieży w Iranie, ogłoszone drukiem, są pozbawione wszelkich podstaw i są bardzo krzywdzące. Autor tej notatki postawił zarzut, na który nie może znaleźć dowodów. Postawa młodzieży całkowicie przeczy treści tej notatki.

Dziś prawie cała młodzież w wieku zuchowym i harcerskim jest w szeregach naszej organizacji a bardzo często ten żywiołowy pęd do harcerstwa trzeba hamować z powodu braku kierowników pracy. O tej żywiołowej chęci pracy w drużynach niech świadczy fakt, np. w Isfahanie (Iran) w ośrodku, wyłącznie przeznaczonym dla młodzieży, w ciągu 2 tygodni po kursach harcerskich stan organizacji z 335 osób wzrósł do 1075. Dziś ten stan jest jeszcze wyższy i obejmuje całą młodzież tych zakładów.

C. Stosunek władz i społeczeństwa.

Stosunek władz do pracy harcerskiej jest jak najbardziej pozytywny. Praca w terenie oraz praca ośrodków kierowniczych napotyka wszędzie na wiele życzliwości i konkretnej pomocy. Szczególnej pomocy udzielają: Wojsko, Delegaci M.W.R. i O.P. oraz Delegaci M.P. i O.S. Niejednokrotnie przedstawiciele władz wojskowych i cywilnych podkreślali doskonałą postawę młodzieży harcerskiej. Minister R. P. Bader Karol w Teheranie w czasie mej pożegnalnej wizyty oświadczył, że ta piękna, godna i pogodna postawa naszej młodzieży bardzo dopomogła mu w jego pracy.

Raz jeszcze pragnę podkreślić, że osiągnięcia w naszej pracy są wynikiem mocnej, pięknej i wysoce ideowej postawy młodzieży, wielkiego poparcia ze strony władz i społeczeństwa, oraz dużego wysiłku instruktorów. Bardzo dużo pomocy doznajemy od skautów z lat 1910 — 1914.

Szczególnie dużo pomocy, jeżeli chodzi o całość pracy harcerskiej, Władze Centralne Z.H.P. n/W. doznały ze strony Delegata Ministra W.R. i O.P. w Jerozolimie, Wydziału Oświaty i Propagandy APW. oraz Sekcji Wydawniczej APW.

Wnioski i zadania na przyszłość.

A. Ujęcie organizacyjne całej młodzieży w wieku harcerskim przy *mocnym podkreślaniu dobrowolności* przynależenia do organizacji.

B. Kształcenie nowych, młodych kadr instruktorek i instruktorów harcerskich z myślą o odbudowie pracy harcerskiej w Polsce.

C. Zbieranie doświadczeń z zakresu metodyki i programu, pełniejsze podkreślanie w pracy tych walorów, które czynią jednostkę nie tylko wartościową dla siebie, ale zdolną do wnoszenia tych wartości w otoczenie.

D. W pracy swej w bieżącym roku kierować się będziemy niżej poda-

nymi wytycznymi programowymi, ze szczególnym uwzględnieniem prac wojskowo przydatnych, oraz tych, które będą przydatne w odbudowie niepodległego bytu, np. kursy motorowo-traktorowe.

Ogólne wytyczne w pracy

1. Wychowanie młodzieży w myśl §§ 3, 4, i 5, Statutu Z. H. P., zatwierdzonego przez Radę Ministrów dnia 8. IV. 1936 r.

2. Specjalny nacisk należy położyć na:

a/ rozbudzenie wśród młodzieży dużego patriotyzmu, opartego na dokładnej znajomości kultury, historii i geografii Polski, ujętej w treści zajęć harcerskich,

b) ukształtowanie prawego, aktywnego i rycerskiego charakteru wychowanków przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych, aby przeciwstawić się zaniedbaniom, spowodowanym przez sieroctwo lub brak wystarczającej opieki ze strony niekompletnych rodzin i przeciążonych pracą szkół i stworzenie wychowankom atmosfery domu rodzinnego,

c/ przeciwstawienie się wszelkim tendencjom asymilacyjnym, a propagowanie ideologii pionierskiego, odważnego i ofiarnego powrotu do Polski dla wytężonej pracy nad jej odbudową,

d/ podniesienie stanu zdrowotnego i sprawności fizycznej wychowanków przez ćwiczenia — harce ze specjalnym uwzględnieniem wojskowo przydatnych.

3. Formy pracy mają objąć:

a/ pracę organizacyjną: lustracja terenu pracy, tworzenie nowych jednostek organizacyjnych, odprawy kierowników pracy, rozkazy i listy okólne,

b/ prace wyszkoleniowo-wychowawcze: kursy podharcmistrzowskie, drużynowych, wodzów zuchowych i zastępowych, kursy i konferencje dla nauczycieli, obozy, zloty, wycieczki, prasa harcerska i młodzieżowa, instruktorska,

c) prace propagandowo-oświatowe wśród starszego społeczeństwa: odczyty pedagogiczne, organizowanie Kół Przyjaciół Harcerstwa, kontakty z przedstawicielami miejscowych polskich władz i społeczeństwa, widowiska, ogniska, zabawy harcerskie, współpraca z miejscową prasą, kontakty z lokalnymi władzami organizacji skautowych.

4. Ugruntowanie szacunku dla żołnierza polskiego. Budzenie u chłopców zamiłowania do służby wojskowej, jako szczytnego obowiązku obywatela. Wszak młodzież ta swą wolność i wyjście z Rosji zawdzięcza Armii Polskiej.

Prace w tym duchu będą obecnie żywiej zaakcentowane przez obecność wysłanych w teren przez Radę i Komendę Z.H.P. n/W. instruktorów harcerskich, a mianowicie:

IRAN:	hm. Sylwanowicz Kazimierz,
	hm. Partyka Eugeniusz,
INDIE:	hm. Pancewicz Bronisław,
	hm. Peszkowski Zdzisław,

KENIA, UGANDA TANGANIKA :	hm. Szyryński Wiktor, phm. Kozioł Ignacy, phm. Rzędzian Romuald,
RODEZJA Płn. i Płd.	hm. Brzezinski Józef, phm. Słowikowski Zenobiusz,
PALESTYNA	hm. Żuromski Józef, dhna Sadowska Helena, dhna Gojlik Janina,
S. M. O.	phm. Sewerynowa Władysława, dhna Szabłowska Wiesława.

PRACA W TERENIE.

Szczegółowe dane i wyniki z pracy w terenie, który obejmuje chorągwie: Irańską, Afrykańską, Palestyńską, hufce: w wojsku i Indiach oraz ośrodki pracy u junaków i w Szkole Młodszych Ochotniczek, omawia sprawozdanie Komendanta Z. H. P. n/W.

B. Sprawozdanie Komendanta Z. H. P. na Wschodzie

z prac Komendy za okres od 2. VIII. 1942 r. do 31. XII. 1943 r. z uwzględnieniem niektórych prowizorycznych zestawień za 1 kwartał 1944 r.

UWAGA ZASADNICZA.

Przedstawiając sprawozdanie z pracy Komendy Z. H. P. n/W., poczuwam się do obowiązku złożenia na wstępie kilku wyjaśnień.

Sprawozdanie to jest niepełne. Nie podałem ani nie omówiłem w nim szeregu odcinków naszej pracy, co do których albo nie otrzymaliśmy materiałów z terenu, lub nie zdążyliśmy ich opracować.

W pominięciach tych nie można dopatrywać się nawet cienia złej woli, gdyż zarówno pracę jak i dorobek, naprzykład hufca w Isfahanie lub gniazda w Ain-Karemie, albo też kręgów starszoharcerskich: Sawa, Kresowiaków, Syryjczyków, Żórawi etc... oceniam pozytywnie.

Zdaję sobie sprawę, że sprawozdania chorągwi muszą być opracowane przez same komendy i ich komendantów, ze szczególnym uwzględnieniem dorobku pracy poszczególnych hufców, i włączone do całości sprawozdania, a dopiero później omówione.

Chciałbym, by sprawozdanie niniejsze stało się zapoczątkowaniem zbierania i gromadzenia dorobku ludzi i organizacji przez poszczególne środowiska pracy harcerskiej na uchodźctwie.

SKŁAD KOMENDY.

Na posiedzeniu Rady w dniu 2. VIII. 42 r. zostałem wybrany Komendantem Z.H.P. na Wschodzie.

Okresowe zmiany m. p. wojska uniemożliwiają zorganizowanie Komendy o stałym składzie osobowym. Korzystam więc dorywczo z usług i współpracy szeregu instruktorów, z którymi mogę utrzymywać przez dłuższy lub krótszy okres kontakty.

Dopiero pobyt A.P.W. w Iraku pozwala Druhowi Przewodniczącemu Rady na moje przeniesienie z oddziałów liniowych do Sztabu (8. I. 43 r.). Pozwala mi to poświęcić gros czasu na pracę harcerską i pozyskać do współpracy szereg instruktorów.

Rozkazem L. 7. z 25. I. 43 r. powołuję do życia Komendę Z. H. P. n/W. w składzie:

a) wydział organizacyjny — prowadzę osobiście,
b) ,, programowy — hm. dr. Szyryński Wiktor,
c) ,, wyszkoleniowy — hm. Szadkowski Zygmunt,
d) ,, wydawniczy — hm. Zielicki Antoni,
e) ,, zuchowy — hm. Peszkowski Zdzisław.

Członkami Komendy zostają: hm. Brzeziński Józef, phm. Niewiadomski Bronisław.

Bardzo mile i wydatnie współpracują z Komendą hm. Jiruszka Otton i dz. h. Drzemczewski Stanisław.

Ze względu na bliskość m. p. najsilniej z pracą Komendy są związani dhowie Szyryński, Jiruszka, Niewiadomski i Drzemczewski. Hm. Brzeziński spędza nawet swój urlop wypoczynkowy na pracy w Komendzie.

Najwięcej jednak pracy włożył phm. Niewiadomski Bronisław, czy to pełniąc funkcję z-cy kierownika wydziału organizacyjnego, czy następnie jako sekretarz Komendy.

Poza moją kompetencję oceny wysuwa się stosunek do mnie i do pracy Komendy Dha Przewodniczącego Rady hm. Sieleckiego. Poczuwam się jednak do obowiązku stwierdzenia, że warunki do rozwoju pracy stworzył Dh. Przewodniczący. On finalizował wszystkie czasowe i okresowe odkomenderowania, nasze wyjazdy na wizytacje pracy w terenie, organizację referatu, wyjazd ekip itd..

Mnie zaś osobiście — przez pomoc i ułatwianie na każdym odcinku, przez swój osobisty kontakt — nie tylko umożliwił jej prowadzenie, ale zawsze przez swą interwencję ratował najgorsze kryzysy pracy organizacyjnej, przesądzając tym samym jej pozytywny wynik.

Warunki pracy.

Pracowaliśmy w bardzo trudnych warunkach obozowych jak i całe wojsko, zmieniając co pewien czas m. p. Dosłownie — mogę przytoczyć powiedzenie — ,,Komenda była na kółkach i pod płóciennym dachem". Jednako wszystkim dokuczał chłód nocy jak i niemiłosierny piach rozpalonej żarem a dobijającej hamsinem pustyni.

PROGRAM PRACY.

Wytyczne do programu pracy dyktowały i dyktują stale warunki życia na uchodźctwie i prawa życia wojska w polu.

Dlatego w pierwszym okresie swej pracy cały wysiłek skierowaliśmy na:

1) ODCINEK ORGANIZACYJNY celem zogniskowania i ujęcia w pewne ramy życia harcerskiego poszczególnych ogniw i środowisk,

2) wypróbowanie oraz rozpracowanie programu i metod pracy na terenie kręgów starszoharcerskich — z natury rzeczy — wojskowych.

Patrząc na te wysiłki z perspektywy czasu sądzę, że należy oceniać je pozytywnie.

Jako ślady pracy na tych odcinkach pozostały rozkazy, a w szczególności L. 4 i 8, oraz prawie wszystkie listy okólne Komendy Z.H.P. n/W.

Takie podejście do zagadnień programowych nie zwolniło jednak Komendę od opracowania szczegółowszych wytycznych programu pracy na rok 1943, które podaję poniżej. Program pracy na rok 1944 podałem w rozkazie Nr. 37 z dnia 15. II. 1944 r.

Wytyczne te zrealizowano prawie w całości. W dalszym ciągu jednak pozostaje otwarta sprawa kontaktów i stosunków ze skautami innych narodowości, w tej lub innej formie szczęśliwie rozwiązywanych przez poszczególne tereny.

WYTYCZNE PROGRAMU PRACY NA ROK 1943.

I. SPRAWY ORGANIZACYJNE.

Stały rozrost pracy w terenie oraz zbliżające się zadania naszej Armii stawiają Komendzie w pierwszym rzędzie do rozwiązania zagadnienia zabezpieczenia pracy, wobec zadań służby wojskowej dotychczas prowadzących pracę instruktorów.

Wobec tego należy ustalić miejsce oparcia dla ośrodka dyspozycyjnego Rady i Komendy Z.H.P. na Wschodzie.

Wysuwają się dwie koncepcje:

1) WOJSKO. W tym celu należy dążyć do uzyskania wypowiedzi w tej sprawie Dowódcy Armii na Wschodzie, czy przy Dowództwie A.P.W. może istnieć Biuro Rady i Komenda Z. H. P. na Wschodzie. Należy wziąć pod uwagę cztery możliwości oparcia:

a) o Oddział III Sztabu D-twa Armii,

b) o Dowództwo Bazy i Etapów,

c) o Wydział Informacji i Oświaty D-twa Armii,

d) o Dowództwo Szkół Junaków.

2) ORGANA URZĘDU MINISTRA W. R. i O. P. W tym wypadku należałoby przyjąć sugestie Ministra Kota i Delegata Follprechta i oprzeć Biuro Rady i Komendę Z. H. P. na Wschodzie o jeden z Urzędów Oświaty w Palestynie lub Teheranie.

Dalej należy dążyć, aby z całością pracy związać odcinki pracy w INDIACH i AFRYCE, tak jak są związane z całością odcinki pracy w IRANIE, IRAKU i PALESTYNIE.

Ponadto należy zwizytować i ustalić stany organizacyjne we wszystkich komórkach organizacyjnych a w szczególności w AFRYCE i w INDIACH.

Organizacja pracy w Centrali musi być oparta na przydziale najmniej jednego z wybitnych instruktorów do prowadzenia prac harcerskich w całości. Jako pomoc w prowadzeniu Biura powinien nastąpić przydział po jednym instruktorze i instruktorce.

Celem właściwego nastawienia pracy, nadania właściwego kierunku ideowego, montażu organizacyjnego, organizacji kursów instruktorskich zastępowych i drużynowych, K.P.H., winna wyjechać do IRANU, AFRYKI i INDII ekipa po trzech instruktorów. Instruktorzy ci winni być czasowo urlopowani z wojska, a przez Urząd Oświaty winni mieć zabezpieczone warunki pracy i bytowania.

Dla prac w Palestynie winien być odkomenderowany na tych warunkach jeden instruktor.

II. SPRAWY PROGRAMOWO-WYSZKOLENIOWE.

Program w tym zakresie winien przewidzieć

a) dla kręgów:

1. Opracowanie szczegółowych wytycznych pracy wewnętrznej kręgów.
2. Odcinek pracy społecznej.

3. Odcinek pracy charytatywnej (jeńcy, sieroty, rodziny w Z.S.S.R.).
4. Kontakty ze skautami Armii Brytyjskiej.
5. Nawiązanie kontaktów z Amerykańską Polonią Wojskową (odwiedziny, korespondencja, wymiana pism.)
6. Organizacja zjazdu starszoharcerskiego, organizacja odpraw, zebrań kręgów na terenie dywizyj, brygad itd.

b) dla młodzieży:

1. Opracowanie wytycznych pracy dla zuchów, harcerzy, harcerek, skautów, K. P. H.
2. Organizację kursów instruktorskich, zastępowych i drużynowych dla IRANU, AFRYKI, INDII i PALESTYNY.
3. Opracowanie ramowych i szczegółowych programów pracy dla zastępow i drużyn.
4. Opracowanie programów kolonii i obozów.
5. Rewizję wymogów dotychczasowych prób na stopnie i sprawności pod kątem wymagań życia uchodźczego.
6. Opracowanie zakresów nowych dziedzin, metod i środków (sprawności palestyńskie, sprawności irackie.)

c) dla instruktorów:

1. Rewizję wymogów prób na stopnie instruktorskie w przystosowaniu do obecnych warunków na uchodźctwie.
2. Organizację prób na stopnie instruktorskie, która winna pójść w dwu kierunkach:

a) mianowania, gdy kandydat przedstawia sobą wysoką wartość etyczną, wykaże się konkretnymi wynikami i umiejętnościami w organizowaniu pracy jednej z jednostek organizacyjnych (krąg, drużyna, komenda), a odpowiada formalnie przepisom,

b) ogłaszania próby za otwartą bez ograniczenia czasu jej trwania, w której kandydat ma się wykazać wynikami pracy, wykonać specjalne zadania, względnie te zadania sam zgłosi i wykona. Po pozytywnym stwierdzeniu wyniku próby winno nastąpić mianowanie.

Jak dotychczas, forma ta ani w jednym wypadku nie zawiodła. Przeciwnie, przyczyniła się do podniesienia wzajemnego zaufania, poziomu pracy i życia braterskiego.

d) dla całości:

1. Wydawanie rozkazów, instrukcyj i listów okólnych.
2. Redakcja czasopisma SKAUT.
3. Przedruk i opracowywanie podręczników harcerskich.

III. SPRAWY WYDAWNICZE.

W tym zakresie celem będzie:
1. Wydawanie w dalszym ciągu czasopisma SKAUT.
2. Dążenie, by pismo było wydawane bieżące, a nie antydatowane.

3. Wyodrębnienie i zaspokojenie w tym zakresie przez Redakcję potrzeb harcerzy — żołnierzy i młodzieży harcerskiej.

4. Przedruk następujących podręczników harcerskich:

a) Książka Wodza Zuchów — Kamińskiego A.

b) Podręcznik drużynowego.

c) Podręcznik harcerski dla dziewcząt.

d) Podręcznik dla skautmistrzów — instruktorów.

5. Wydanie Książeczki służbowej — harcerskiej.

IV. SPRAWY MIĘDZYNARODOWE.

Należy dążyć, by praktycznie rozwiązać następujące zagadnienia:

1. Ustalić stosunki organizacyjne z Anglikami przez Naczelny Komitet Wykonawczy w Londynie, celem unormowania prawnego i formalnego kontaktu organizacyjnych komórek Z.H.P. z komórkami angielskimi w terenie.

2. Uzyskać za pośrednictwem Nacz. Komitetu Wykonawczego Z.H.P. w Londynie wypowiedzi Międzynarodowego Biura Skautowego na temat stosunków komórek naszej organizacji ze skautami innych narodowości, a w szczególności:

a) z Żydami (Palestyna). b) z Arabami (Palestyna),

c) z Arabami (Irak), d) z Persami (Iran).

3. Wobec tego, że zagadnienia powyższe wiążą się z całokształtem polityki państwowej, należy dążyć do uzyskania wypowiedzi, względnie otrzymania dyrektyw od Ministerstwa Spraw Zagranicznych i uregulowania tych spraw przez Międzynarodowe Biuro Skautowe i Imperialną Centralę Skautów Angielskich w Londynie.

V. SPRAWY FINANSOWE.

Celem zabezpieczenia ciągłości pracy i jej kontroli należy dążyć, by uzyskać:

1. Stałą subwencję dla Komendy Z. H. P. na Wschodzie w wysokości 100 funtów miesięcznie, która zapewniłaby prowadzenie Biura, pokryła koszta wydawnictw oraz koszta wizytacyj.

2. Stałe subwencje dla poszczególnych komend w Persji, Afryce, Indiach i Palestynie w wysokości od 15 — 25 funtów miesięcznie.

3. Jednorazowy fundusz na przedruk podręczników harcerskich, względnie uzyskać w naturze papier lub zgodę na przedruk tych podręczników przez Urząd Oświaty w Palestynie.

/ IRAK m. p., w lutym, 1942 r. /

BIURO I SEKRETARIAT.

Biuro pracowało stale w jednej osóbie, korzystając jedynie z dorywczej pomocy instruktorów, szczególnie dha Niewiadomskiego. Może się ono poszczycić, jak na warunki pracy w polu, bardzo poważnym sukcesem: przeciętnie otrzymywano 5 listów dziennie, wysyłano w teren 9 i więcej listów.

Ilość otrzymanej korespondencji zamyka się cyfrą 1816 szt., a wysłanej 3322 szt.

Największe nasilenie i żywy oddźwięk wykazuje w tym okresie teren A.P.W., obejmując około 60% otrzymanej i wysłanej korespondencji. Jest to b. zadowalniający objaw i charakteryzujący zainteresowanie pracą harcerską osób, rozrzuconych po różnych oddziałach.

Szczegóły ilustruje poniższe zestawienie :

TABLICA 1.

Teren wojskowy A. P. W.	OTRZYMANO						WYSŁANO					
	Listy	Druki	Airgr.	Teleg.	Paczki	razem	Listy	Druki	Airgr.	Teleg.	Paczki	razem
1. Kręgi	144	—	—	—	—	144	98	326	—	—	64	488
2. Samotn. harc.	542	—	—	—	—	542	379	510	—	—	—	889
3. Instruktorzy	353	—	—	—	—	353	160	375	—	—	—	535
4. Instr. harcerki	61	—	—	—	—	61	37	54	—	—	—	91
Razem	1100	—	—	—	—	1100	674	1265	—	—	64	2003

Korespodencja z terenem uchodźczym obejmowała 4 skupiska : — Palestynę, Iran, Afrykę i Indie.

Teren ten objął prawie 40% naszej korespondencji.

Uchodźctwo bardzo słabo „pisze" — prawie o 2½ razy więcej wysłano listów w teren niż ich otrzymano.

Ten odcinek kontaktów z terenem uchodźczym ilustruje poniższe zestawienie:

TABLICA 2.

Teren uchodźczy	OTRZYMANO						WYSŁANO					
	Listy	Druki	Airgr.	Teleg.	Paczki	razem	Listy	Druki	Airgr.	Teleg.	Paczki	razem
1. Afryka	37	9	—	—	—	46	28	115	—	—	127	270
2. Indie.	36	15	—	2	—	53	27	135	—	3	150	315
3. Iran	128	30	—	12	19	189	100	80	—	15	120	315
4. Palestyna	108	24	—	8	10	150	76	16	—	—	40	132
Razem	309	78	—	22	29	438	231	346	—	18	437	1032

Korespondencję z Naczelnym Komitetem Wykonawczym Z.H.P. w Londynie oraz z urzędami wojskowymi i cywilnymi wyodrębniliśmy w osobny dział. Ograniczyła się ona do wzajemnej wymiany zasadniczych poglądów i odpowiedzi. Ilustruje to poniższe zestawienie:

TABLICA 3.

INNI	OTRZYMANO						WYSŁANO					
	Listy	Druki	Airgr.	Teleg.	Paczki	razem	Listy	Druki	Airgr.	Teleg.	Paczki	razem
1. N.K. ZHP. Lon.	26	18	80	28	34	186	71	—	35	19	45	170
2. Urzędy wojsk.	18	—	—	4	—	22	27	—	—	8	—	35
3. Urzędy cywilne	42	—	—	3	—	45	49	12	—	4	—	65
4. Różni	25	—	—	—	—	25	17	—	—	—	—	17
Razem	111	18	80	25	34	278	164	12	35	31	45	287

ZESTAWIENIE OGÓLNE przyjętej i wysłanej korespondencji przez Komendę Z. H. P. na Wschodzie w 1943 r.

TABLICA 4.

TEREN	OTRZYMANO						WYSŁANO					
	Listy	Druki	Airgr.	Teleg.	Paczki	razem	Listy	Druki	Airgr.	Teleg.	Paczki	razem
1. Teren uchodźc.	309	78	—	22	29	438	231	346	—	437	437	1032
2. A.P.W.	1100	—	—	—	—	1100	674	1265	—	64	64	2003
3. Różni	111	18	80	35	34	278	164	12	35	45	45	287
Razem	1520	97	80	57	63	1816	1069	1623	35	546	546	3322

PRACE WYDAWNICZE.

Naszą pracę wydawniczą staraliśmy się oprzeć na wytycznych Komisji Wydawniczej Zjazdu, ale warunki pracy i służby uniemożliwiły stosowanie ich w całej rozciągłości, przeto całą pracę objęła Komenda Z.H.P. n/W.

Program pracy na tym odcinku przewidywał:

a) wydawnictwo książek — przedruk,

b) wydawnictwo-Biblioteczka Skauta — przeważnie powielane,

c) wydawnictwo czasopisma Z. H. P. na Wschodzie pt. Skaut. Pierwszy numer podwójny pt. Wytrwamy wydany został przez Komisję Wydawniczą.

d) wydawnictwo-Wiadomości Urzędowe,

e) wydawnictwa-różne.

A. PRZEDRUKI.

Przewodniczący Rady Z.H.P. n/W., za zgodą Dowódcy Armii Polskiej na Wschodzie, w porozumieniu z Komisją Regulaminowo-Wydawniczą A. P. W. spowodował przedruk i wydanie w okresie sprawozdawczym następujących podręczników harcerskich:

1) Harcerz w polu — Zygmunta Wyrobka,

2) Gry i zabawy terenowe — Jana Jasińskiego,

3) Stopnie i sprawności harcerskie — Regulaminy obowiązujące,

4) Książka Wodza Zuchów — Aleksandra Kamińskiego.

Istnieją możliwości kontynuowania tego odcinka pracy wydawniczej. Na przeszkodzie w pierwszym rzędzie stoi jednak brak oryginałów wartościowych podręczników harcerskich.

Gospodarkę Komendy działem wydawniczym charakteryzuje poniższe zestawienie:

TABLICA 5.

Tytuły wydawnictw.	UCHODŹCTWO Otrzy mano do roz. 1943 r.	Iran	Indie	Afry ka	Me ksyk	Pale styna	N.K. ZHP. Londyn	Archiwum	Kręgi Wojsk. A.P.W.	Razem wyekspe-diowano	Pozost. do rozdziału na r. 1944.
1. Harcerz w polu — Wyrobek Z.	595	100	45	200	50	25	10	10	37	477	118
2. Gry i zabawy terenowe — Jasiński J.	1020	125	150	300	100	25	10	10	40	760	260
3. Stopnie i spraw. harc. i zuchowe	1500	300	100	470	100	25	10	10	19	1034	466
4. Książka Wodza Zuchów — Kamiński A.	1200	400	100	400	—	70	10	20	52	1052	148
Razem:	4315	925	395	1370	250	145	40	50	148	3323	992

Przy gospodarowaniu wydawnictwami, zwłaszcza książkami, stanęliśmy na stanowisku, iż rozsyłane książki i materiały są własnością Z.H.P. i nie powinny być sprzedawane ani ofiarowywane.

Książki powinny być zachowane i wrócić do Kraju, jako jeden z dowodów naszego wysiłku organizacyjnego przyjścia z pomocą naszym rodakom w Kraju. Wróg — tak jak nas — niszczy bezwzględnie polską książkę. Kto marnuje polski podręcznik na obczyźnie, ten mimo woli jest szkodnikiem.

Natomiast wszyscy członkowie Z. H. P. oraz jednostki organizacyjne powinni mieć zapewnioną możność właściwego i bezpłatnego korzystania z harcerskich podręczników. (Rozkaz L. 22 z 2. IX. 43 r. p. V.)

B. BIBLIOTECZKA PODRĘCZNA SKAUTA.

Wydawnictwo tego działu zaczęło się na pozór zupełnie bezplanowo gdyż, miast wydać Listy Okólne Kapelana Z. H. P. n/W. o. Rafała Grzondziela, luźne kartki, wydano je w formie zeszytu. Ten sam charakter nosi opracowanie p. t. Tablice odznak sprawności — wydane jednak drukiem, choć w bardzo ograniczonej ilości egzemplarzy.

Wydawnictwa następnych prac ujęliśmy już w pewne ramy, jak zwykle w warunkach wojennych ograniczane stale z powodu braku papieru etc.

Następnie w kolejności ukazały się już; jako wydawnictwa w ramach Biblioteczki Podręcznej Skauta:

Nr. 3. O programie i pracy w zastępie — w opracowaniu hm. Brzezińskiego Józefa i phm. Sylwanowicza Kazimierza.

Nr. 4. O systemie zastępowym część I.

Nr. 5. O systemie zastępowym część II, oba tomiki w opracowaniu hm. Płonki Ignacego.

Nr. 6. Tablica odznak sprawności zuchowych (przedruk klisz z książki Wodza Zuchów A. Kamińskiego).

Nr. 7. Problem Skautów — starszych chłopców — w opracowaniu hm. inż. Pancewicza Bronisława.

Nr. 8. W ramach Biblioteczki — nakładem własnym ks. o. Rafał Grzondziel wydał drukiem zbiór nowel pt. U źródeł mocy.

Gospodarkę Komendy tym działem wydawniczym ilustruje poniższe zestawienie :

TABLICA 6.

Wyszczególnienie	Otrzymano do rozdziału w 1943 r.	WYSŁANO								Razem wysłano w teren	Pozostało do rozdziału na 1. I. 1944 r.
		Iran	Indie	Afryka	Palestyna	N.K. W Z.H.P. Londyn	Archiwum	Kręgi Wojsk. A.P.W.	Różne		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Listy okólne kapelań.	200	30	10	30	10	10	10	100	—	200	—
2. Tablice odznak sprawn.	105	25	10	25	25	10	10	—	—	105	—
3. O programie pracy w zastępie	320	70	60	70	25	20	10	—	5	260	60
4. O syst. zastępowyn cz. II.	320	70	60	70	45	20	10	—	5	280	40
5. Tablica odznak sprawności zuchowych	260	75	25	75	35	25	25	—	—	260	—
6. O systemie zastępowym cz. II.	320	60	60	50	45	20	10	20	5	270	50
7. Problem Skautów	320	35	35	50	25	20	10	45	—	220	100
Razem :	1845	365	260	370	210	125	85	165	15	1505	250

C. CZASOPISMO SKAUT.

Ten odcinek pracy wydawniczej będzie miał chyba swoją historię. Wszelkie założenia i wytyczne programowe, warunki życia i pracy w szeregach A.P.W. — przez swoje stałe zmiany, wpływały i na zmiany w ich realizowaniu. I coraz częściej zarówno przed Przewodniczącym Rady jak i Komendą stawał jeden i ten sam problem: czekać na warunki i odkładać do nieskończoności wydawnictwo czasopisma, czy w granicach swoich możliwości wydawać. Zwyciężył ten drugi punkt widzenia. W konsekwencji pociągnęło to za sobą i dalsze decyzje: Skauta zaczęła wydawać Komenda.

KOMITET REDAKCYJNY, mimo wysiłków zorganizowania go w składzie jednolitym, zmieniał się częściowo i w zależności, jakie odległości dzieliły miejsce postoju poszczególnych instruktorów.

W skład Komitetu Redacyjnego poszczególnych numerów wchodzili:

TABLICA 7.

Nazwisko	1/2	3/4	5/6	7/12	13/14	15/16	17/18	19	Udział w Komitecie
1. hm. Brzeziński	1	—	—	1	—	—	—	—	2
2. hm. Kwiatkowska	1	1	1	—	—	—	—	—	3
3. hm. Płonka	1	—	1	—	1	1	—	—	4
4. hm. Słaby	1	1	1	1	—	—	—	—	4
5. hm. Szadkowski	1	1	1	—	—	—	—	—	3
6. hm. Szyryński	—	1	1	1	1	1	1	1	7
7. hm. Grzondziel	—	1	1	1	1	—	—	—	4
8. hm. Szymański	—	—	—	—	1	—	—	—	1
9. dz. h. Chmielewski	—	1	1	—	—	—	—	—	2
10. dz. h. Panek	—	—	—	1	1	1	—	—	3
11. hm. Pancewicz	—	—	—	—	—	1	1	1	3
12. hm. Śliwiński	1	1	1	1	1	1	1	1	8
13. phm. Kozioł	—	—	—	—	—	—	1	1	2
14. phm. Rzędzian	—	—	—	—	—	—	1	1	2
15. phm. Słowikowski	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Ilość członków Komitetu	6	7	8	6	6	5	6	6	50

Jak z powyższego zestawienia wynika, w skład Komitetu Redakcyjnego poszczególnych numerów wchodziło przeciętnie 6 osób — na ogólną liczbę 15 członków zaproszonych do współpracy. Nie można jednak pominąć podkreślenia pracy i czasu, jaką na tym odcinku włożył Przewodniczący Rady Z. H. P. na/W. hm. Sielecki, który bodaj materiał do każdego numeru Skauta przejrzał, dzieląc się swymi uwagami i radą.

Komitetowi Redakcyjnemu przewodniczył hm. Śliwiński, który równocześnie nie tylko był redaktorem, ale i korektorem, metramparzem, administratorem i kolporterem. W pracę redakcyjną Skauta najpoważniejszy wysiłek włożył hm. Szyryński Wiktor.

Z Komitetem redakcyjnym współpracowali w dziale technicznym ppłk. Tworzydło i ppor. Bauerek.

Włożoną pracę organizacyjną, administracyjną i redakcyjną winno oddać poniższe zestawienie:

TABLICA 8.

Rok	Ilość zeszytów	Ilość numerów	Wydrukowanych stronic	Odbitych egz.
1942	2	4	104	2500
1943	4	12	192	6500
1944 do 1. IV.	2	3	76	3000
Razem	8	19	372	12000

Zestawiając materiał podany w roczniku Skauta za 1942/43, z grubsza wyodrębnilibyśmy:

a) artykułów ideologicznych 26
b) „ o technice 13
c) „ o charakterze literackim 11
d) „ dyskusyjnych 3
e) wiersze i pieśni 12
f) stała kronika —
g) część urzędowa —
Razem 65 napisanych przez 38 autorów.
Kronika zajęła 66 stronic tekstu, część urzędowa 35 stronic.

Gospodarkę i kolportaż tym odcinkiem pracy wydawniczej ilustruje poniższe zestawienie:

TABLICA 9.

Tytuł	Otrzymano do rozdziału w r. 1943	Uchodźctwo					N.K. ZHP. Londyn	Archiwum	Kręgi wojsk. APW.	Różni	razem	Pozostało do rozdz. 1. I. 44 r.
		Iran	Indie	Afryka	Meksyk	Palestyna						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Wytrwamy Nr. 1/2	500	100	50	100	—	100	30	10	110	—	500	—
Skaut 3/4	2000	300	70	300	—	145	400	50	535	150	1950	50
5/6	2000	310	75	300	—	145	400	50	525	150	1955	45
7/12	1500	260	170	300	—	120	200	50	290	—	1390	110
13/14	1500	200	250	300	—	135	200	50	326	15	1476	24
15/16	1500	200	275	305	40	140	200	50	227	15	1452	48
17/18	1500	200	280	300	25	125	200	50	170	15	1365	135
Razem:	10500	1570	1170	1905	65	910	1630	310	2183	345	10088	412

Sprawozdania finansowe wyodrębniają gospodarkę finansową czasopisma. Zaznaczyć należy, że pismo w teren w zasadzie wysyłamy bezpłatnie, traktując jako pomoc i formę stałej subwencji. Częściowo z terenu, a zwłaszcza z terenu Kręgów starszoharcerskich A. P. W., wpłynęły poważne sumy, jak na nasze stosunki, na Fundusz Wydawniczy.

D. WYDAWNICTWA RÓŻNE.

Pod ten dział zaliczamy te wszystkie wydawnictwa Z. H. P. na Wschodzie, które nie zostały zaklasyfikowane do działów poprzednich.

Objęły one właściwie 5 pozycji:

1) Druk Książeczki służbowej w 4000 egz.
2) Dodatek informacyjny do Kalendarzyka Żołnierza APW. 1500 egz.
3) Regulamin Z. H. P. n/W.
4) Pocztówkę Votum.
5) „ Baden Powell.

Gospodarkę tym odcinkiem wydawniczym ilustruje poniższe zestawienie:

TABLICA 10.

Wyszczególnienie	Otrzymano do rozdziału w 1943 r.	UCHODŹCTWO					N.K. Z.H.P. Londyn	Archiwum	Kręgi wojsk. A.P.W.	Razem wysłano	Pozostało do rozdziału 1. I. 1944 r.
		Iran	Indie	Afryka	Meksyk	Palestyna					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Różne wydawnictwa											
1. Książeczka służb.	3900	1300	500	1000	—	285	100	50	130	3365	624
2. Reg. Z.H.P. n/W.	100	20	—	20	—	20	10	5	25	100	—
3. Pocztówka /Votum harcerskie/	200	20	—	25	—	40	20	10	50	165	35
4. Poczt. Sir B. P.	1200	300	300	400	—	100	—	50	—	1150	50
5. Kalen. Żołn. A.P.W.	1000	200	300	350	50	50	50	—	—	1000	—
6. Dod. harc. do Kalendarza żołn. A. P. W.	500	100	150	150	25	50	25	—	—	500	—
Razem:	6990	1940	1250	1940	75	545	205	115	205	6280	710

OGÓLNE ZESTAWIENIE.

Podsumowując gospodarkę wydawniczą w całości, otrzymamy obraz, który daje poniższe ogólne zestawienie, zamykające się sumą ekspedycji 22.000 egzemplarzy wydawnictw własnych:

TABLICA 11.

Wyszczególnienie	Otrzymano do rozdziału w 1943 r.	UCHODŹCTWO					N.K. Z.H.P. Londyn	Archiwum	Kręgi woj. A.P.W.	Różni	Razem wysłano	Pozostało do rozdziału 1. I. 1944 r.
		Iran	Indie	Afryka	Meksyk	Palestyna						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Książki	4315	925	395	1370	250	145	40	50	148	—	3323	992
2. Bibl. podr. Skauta	1845	365	260	370	—	210	125	85	165	15	1595	250
3. Czasopismo Skaut	10500	1570	1170	1905	65	910	1630	310	2183	345	10088	412
4. Różne wydawnictwa	6990	1940	1250	1945	75	545	205	115	205	—	6280	710
5. Krzyże	1304	150	2	150	—	251	10	—	140	—	703	601
Łącznie wyekspediowano:	24954	4950	3077	5740	390	2061	2010	560	2841	360	21989	2965

WIADOMOŚCI URZĘDOWE.

Dla odciążenia Skauta postanowiliśmy wyodrębnić w osobne wydawnictwo dotychczasowy dział urzędowy, zawierający rozkazy, listy okólne oraz komunikaty Rady i Komendy Z. H. P. n/W., pt. Skaut — Wiadomości

Urzędowe. W 1944 r. ukazał się jeden podwójny numer 1-2 za miesiąc styczeń-luty.

PRASA POLSKA.

Z przyjemnością na marginesie tego sprawozdania przychodzi podkreślić życzliwy stosunek całej prasy polskiej do zagadnień harcerskich.

Bodaj, że wszystkie czasopisma, wychodzące na terenie Środkowego Wschodu — Orzeł Biały, Kurier Polski, Dziennik Żołnierza, Gazeta Polska, Polak w Iranie, Polak w Afryce, Polak w Indiach, bardzo chętnie zamieszczają wzmianki i artykuły na tematy prac harcerskich.

ODZNAKI ORGANIZACYJNE.

Brak krzyży w szeregach harcerskich dawał i daje się bardzo silnie i przykro odczuwać. Przyczyna, wysokość cen i brak odpowiedniego materiału. Uratowany krzyż harcerski, przewieziony z Polski na uchodźctwo, urastał do symbolu wolności organizacyjnej.

Wydawanie krzyży w imieniu organizacji Z. H. P. zapoczątkowała Palestyna. Specjaliści wojskowi — harcerze we własnym zakresie zrobili ręcznie kilkadziesiąt krzyży dla swoich najbliższych przyjaciół-harcerzy.

W 1943 r. Komenda Z.H.P. n/W. upoważniła do wydania serii krzyży Chorągiew Irańską (200) i chorągiew Indyjską (600 sztuk).

W okresie sprawozdawczym Komenda na swój rachunek wydała w trzech seriach 1304 krzyży harcerskich.

Gospodarkę nimi ilustruje poniższe zestawienie:

TABLICA 12.

	Otrzymano do rozdziału w 1934 r.	UCHODŹCTWO Iran	Indie	Afryka	Palestyna	Kręgi Wojsk. A.P.W.	N.K. W Z.H.P. Londyn	Archiwum	Razem	Pozostało do rozdziału 1. I. 1944 r.
1. Krzyży harc. Ser. I.	507	150	2	150	100	87	—	—	489	18
2. „ „ „ II.	300	—	—	—	100	53	10	—	163	137
3. „ „ „ III. x)	497	—	—	—	51	—	—	—	51	446
Razem:	1304	150	2	150	251	140	10	—	703	601 xx

x) wydane w grudniu 1943 r.
xx) zabrane do Afryki przez ekipy.

SPRAWY ORGANIZACYJNE.

Organizację wewnętrzną całości Z. H. P. na Wschodzie normuje Regulamin wewnętrzny, uchwalony przez II Zjazd Walny w Jerozolimie a wydrukowany w czasopiśmie Wytrwamy Nr. 1/2 — str. 14, 15, 16.

Rozrost jednak pracy harcerskiej, objęty obecnym naszym zasięgiem, w zestawieniu z początkiem okresu sprawozdawczego (lipiec 1942 r.), przeszedł nasze najśmielsze oczekiwania a pęd organizacyjny młodzieży stawiał i stawia nas stale wobec nowych problemów, wymagających życiowego rozwiązania. Staramy się te rozwiązania znajdować i opracowywać coraz to nowe wytyczne organizacyjne, ale są to wszystko półśrodki, gdyż dopiero dostateczna ilość instruktorów rozwiązałaby zasadniczo problem organizacyjny.

SPRAWA KOEDUKACJI.

Niewspółmierny rozrost pracy organizacyjnej w terenie w stosunku do możliwości obsady instruktorskiej z góry przesądził o formach organizacyjnych, zwłaszcza na szczeblu hufców i chorągwi.

Radzi, nie radzi, utrzymując statutowe ramy i zasady pracy w gromadach, zastępach i drużynach, musieliśmy godzić się, że z braku instruktorów prace drużyn harcerzy zaczęły prowadzić co dzielniejsze starsze dziewczęta.

Prace drużyn harcerek i drużyn harcerzy zaczęliśmy organizować w jeden hufiec, który w zależności od terenu, raz prowadził harcerz, inny harcerka.

Identyczny przebieg miała sprawa z organizacją pracy na terenach chorągwi. W dalszym ciągu nie stać nas na organizację oddzielnych samodzielnych hufców i chorągwi harcerek i harcerzy.

Ta „koedukacyjność" ma swoje złe i dobre strony. Sądzę jednak, że oceniać będziemy je dopiero po powrocie do Kraju.

ZASIĘG TERENOWY.

Podsumowując efektywy sprawozdania z II Walnego Zjazdu stwierdzić wypada, że bazą organizacyjną dla rozrostu pracy mogło stać się tylko nieliczne grono instruktorskie harcerzy-żołnierzy, gdyż i tak 98% stanu zarejestrowanych instruktorów i starszej młodzieży było w mundurach.

Pierwsze też wysiłki Druha Przewodniczącego Rady poszły w kierunku zmontowania pracy w środowisku palestyńskim. Następuje reorganizacja Komendy. Dla spraw harcerskich zostaje odkomenderowany hm. Słaby Wilhelm. Pomagają mu zwłaszcza w organizowaniu akcji letniej hm. hm. Szadkowski, Brzeziński i Płonka.

Pracę harcerek i akcję letnią roku 1942 prowadzi hm. Kwiatkowska Zofia, pracę harcerzy — hm. Płonka. Pracują w tym okresie b. wydatnie oba Koła Przyjaciół Harcerstwa w Tel-Avivie pod przewodnictwem działacza harcerskiego Chmielewskiego Mieczysława i w Jerozolimie — dz. harc. Rudowskiego Aleksandra.

Grudzień — styczeń 1942/43 jest jednak przełomowym w pracy dla Palestyny. Hm. Słaby bardzo ciężko zachorował. Zabrany do szpitala, odzywa się dopiero jako rekonwalescent w Rodezji Południowej. Hm. Płonka dostaje nowy przydział i wyjeżdża. Dz. h. Chmiewski i Rudowski ustępują z prezesur Kół a na dodatek — całe wojsko zmienia m. p.

Powoduje to, w okresie od połowy lutego do końca marca, że w imieniu Rady i swoim wizytuję i reorganizuję pracę Palestyny. Szczegóły zawierają wydane w tej sprawie rozkazy.

II Zjazd wywołał natomiast na terenie wojska bardzo ciekawe zjawiska. W zjeździe harcerskim żołnierze stanowili 2/3 uczestników — i to gości. Udzielając im głosu, kierowaliśmy się uprawnieniami, jakie przysługiwało instruktorom na zjazdach okręgu.

Ten żywy udział harcerzy — żołnierzy w zjeździe spowodował, że wśród oddziałów polskich, przybyłych w tym czasie z Z.S.R.R., zaczęły powstawać kręgi, jak grzyby po deszczu. Istniały jednak krótko, gdyż reorganizacja II Korpusu Armii spowodowała żywy ruch przeniesieniowy. Poczynania te jednak wydały później owoce, gdy w Iraku po połączeniu się — pod koniec roku — mogliśmy stwierdzić poważny wzrost liczbowy Kręgów i członków — samotnych harcerzy.

Do scementowania walnie przyczyniły się zebrania dywizyjne kręgów i wizytacja pracy wszystkich prawie kręgów przez Dha Przewodniczącego i przeze mnie.

Jeśli idzie o zasięg terenowy — szedł on równolegle z wypadkami politycznymi i życiem na uchodźctwie.

Po Palestynie wciągamy w orbitę naszego zasięgu organizacyjnego Iran. Pracę, prowadzoną od kilku miesięcy, legalizujemy. Ostatecznie unormował ją Komendant, wyjeżdżając w imieniu Rady w grudniu 1942 r. do Teheranu, rozkazami Komendy L. 2 i 3.

Teheran stał się też bazą wypadową dla pracy na innych terenach. Razem z ruchem uchodźczym na teren Afryki wyjeżdżają nieraz całe zorganizowane drużyny. Organizacyjnie i administracnjnie sprawa przedstawia się trudniej, gdyż pozostaje nam tylko kontakt listowny. Ostatecznie w marcu organizujemy chorągiew z siedzibą w Nairobi.

Na terenie Indii poszliśmy jednak inną drogą organizacyjną, dyktowało ją życie i warunki. Nawiązujemy kontakt najpierw z jednym środowiskiem, następnie z drugim a w końcu trzecim, najsilniejszym. Powstały też na terenie Indii trzy samodzielne hufce, nad którymi sprawuje opiekę p. Delegat Ministra W. R. i O. P. w Bombaju.

STANY LICZBOWE.

Jeżeli porównać stany, podane w sprawozdaniu II Zjazdu Walnego, z obecnymi zestawieniami, to cyfry 60 (sześćdziesięciokrotnego) rozrostu nie są przesadą. Wpłynęło na to w pierwszym rzędzie: 1) ewakuacja zesłańców z Z.S.R.R. a następnie 2) samorzutny pęd młodzieży do zrzeszania się, znajdujący w życiu organizacji harcerskiej swe ujście.

Uchwycenie ścisłych danych liczbowych jest bardzo trudne wobec stałego ruchu przesiedleńczego polskiego uchodźctwa. Dlatego, mimo kilkakrotnych prób, w podsumowaniu całości byliśmy bardzo ostrożni, by „przechwałką“ nie zaciemnić faktycznego stanu organizacyjnego. Przy obliczeniach kierowaliśmy się następującymi zasadami:

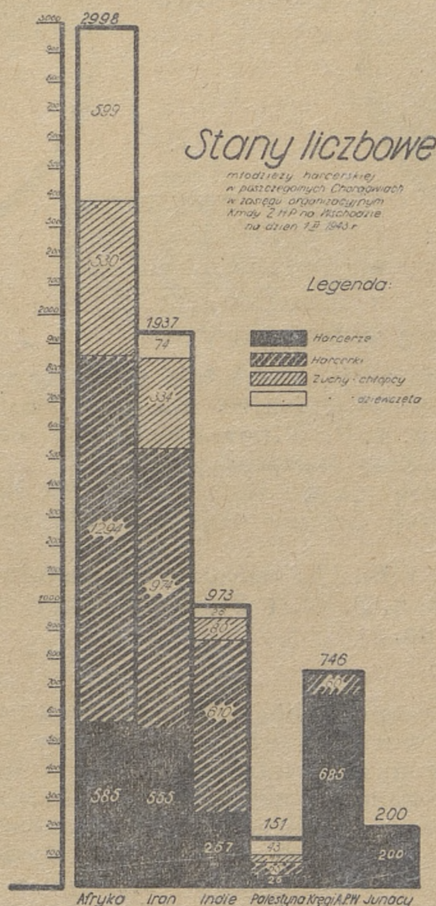
1) Osobno liczyć stany ewidencyjne *pewne,* oparte na meldunkach i raportach komend, a osobno liczyć stany podawane w korespondencji poszczególnych środowisk.

2) Wobec b. dużych trudności korespondencyjnych przyjęliśmy termin obliczenia w/g stanu z 1. XI. 1943 r. na podstawie otrzymanych z terenów raportów w czasie między 1. X. a 31. XII. 43 r.

Takie postawienie sprawy pozwoliło nam uchwycić jednak pewny stan, budując w ten sposób dla pracy organizacyjnej drugą linię startu.

Ten okres ilustruje tablica 13.

TABLICA 13.

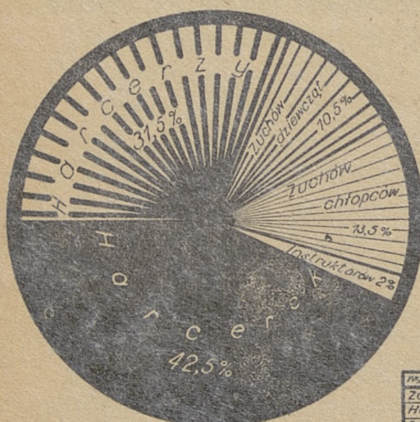
Odnosi się wrażenie, że pod względem ilościowym pierwsze miejsce zajmuje Afryka. Tak i jest, choć dla Afryki i Indii bazą wypadową pozostała Chorągiew Irańska.

Skala porównawcza będzie stale ulegała zmianie, w zależności od kierunku i nasilenia ruchu przesiedleńczego uchodźców.

Uchwycony stan liczbowy młodzieży harcerskiej w skali organizacyjnej ilustruje poniższe tablica. (Tabl. 14.) Sądzę, że nie wymaga ona objaśnień ani komentarzy. Wystarczy podana przy niej legenda.

TABLICA 14.

Stan liczbowy młodzieży harc.

Stan 1.XI.1943.r.

Wyszczególnienie	Mł. żeńskiej	Mł. męskiej	Razem
Zuchów	742	961	1703
Harcerzy	2976	2191	5167
Podharcmistrzów	14	60	74
Harcmistrzów	2	47	49
Działaczy harc.	2	10	12
Razem	3736	3269	7005

ORGANIZACJA I ZASIĘG TERENOWY.

To zagadnienie wystarczająco objaśnia poniższy wykres. (Tabl. 15.) Jest on oparty na danych wcześniejszych niż dane liczbowe. Został zrobiony jeszcze w Iraku w m. p. A. P. W., w czasie gdy otrzymaliśmy z terenu pierwsze „murowane" dane organizacyjne,

Całość stanu organizacyjnego ilustruje tablica 16., która podsumowuje zestawienia poszczególnych terenów oraz jednostki, znajdujące się w stadium organizacji.

Zestawienie ogólne, tabl. 17., opracowane zostało na podstawie danych obejmujących: 1) teren A. P. W. i 2) teren pracy na uchodźctwie: Iran, Afryka, Indie i Palestyna.

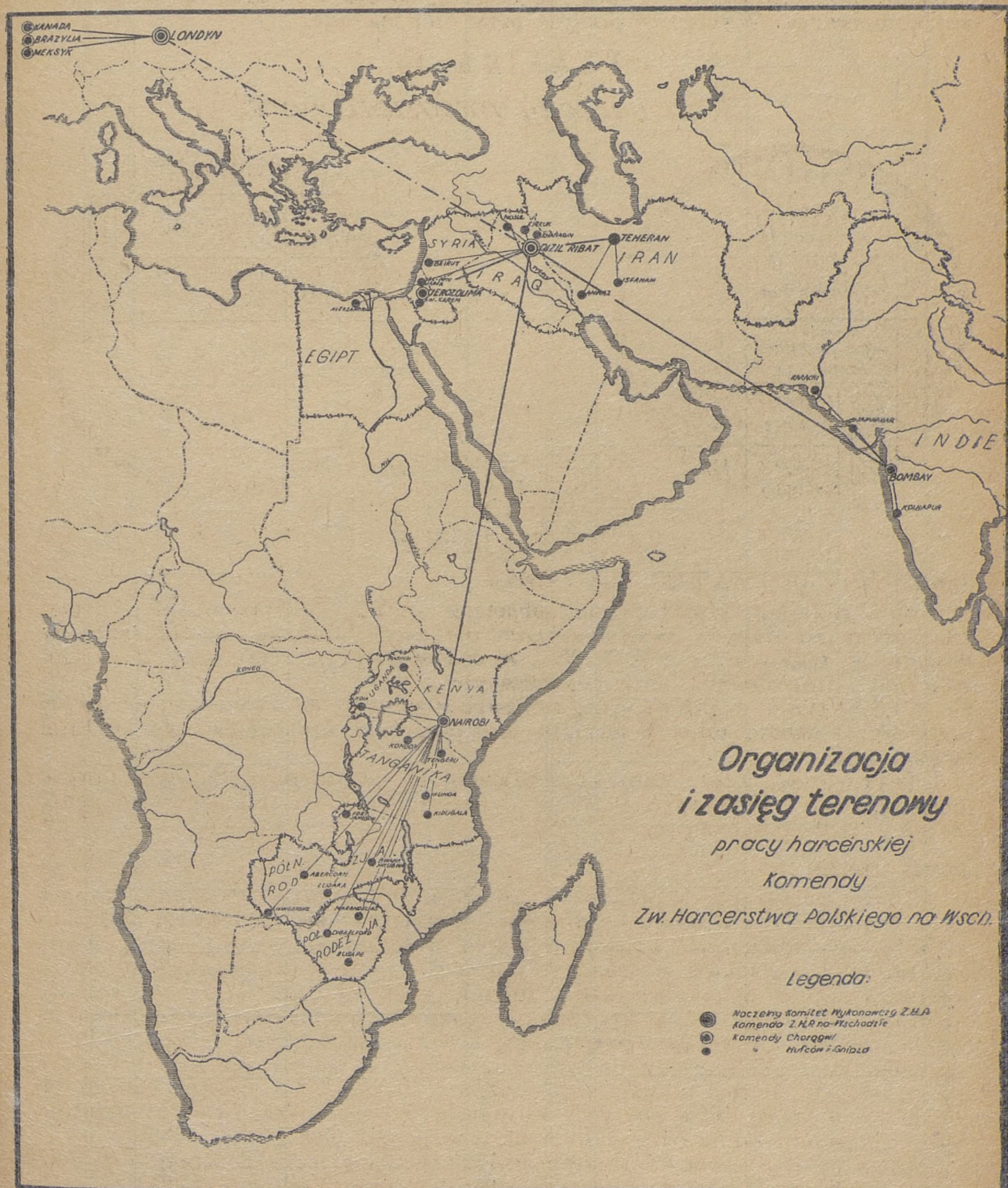
UWAGI OGÓLNE.

Zanim przystąpię do omówienia poszczególnych terenów naszego zasięgu organizacyjnego, chciałbym nadmienić, że dzielimy się na trzy zasadnicze i ze sobą współpracujące grupy: młodzież cywilną uchodźczą, zgrupowaną w obozach i osiedlach naszego uchodźctwa, młodzież harcerską junacką, zgrupowaną w drużynach szkół junackich, i młodzież starszoharcerską, zgrupowaną przeważnie w kręgach poszczególnych oddziałów Armii Polskiej na Wschodzie, oraz część pozostająca z Komendą w stałej łączności korespondencyjnej. Ze względu na warunki służby, która nie pozwala stworzyć grup stałych, liczba takich, wg. ewidencji listów, jest bardzo liczna, bo obejmująca zgórą cyfrę powyżej 250 harcerzy i instruktorów. Z tą ostatnią grupą wymieniono w omawianym okresie ponad 1000 listów.

Organizacja terenowa naszej młodzieży uchodźczej cywilnej obejmuje swym zasięgiem pracę na terenach: Iranu, Afryki. Indii i Palestyny.

Całość stanu organizacyjnego na terenie uchodźczym najlepiej ilustruje tablica 18.

TABLICA 15.

KANADA
BRAZYLIA
MEKSYK
LONDYN
SYRIA
BEIRUT
JEROZOLIMA
IRAQ
QIZIL RIBAT
KIRKUK
TEHERAN
IRAN
ISFAHAN
EGIPT
KARACHI
INDIE
BOMBAY
KOLHAPUR
KONGO
UGANDA
KENYA
NAIROBI
KONDOA
TENGERU
TANGANIKA
KIDUGALA
FORT JAMESON
PÓŁN. ROD
ABERCORN
LUSAKA
LIVINGSTONE
POŁ. RODEZJA
DIGGLEFORD
RUSAPE
Organizacja
i zasięg terenowy
pracy harcerskiej
Komendy
Zw. Harcerstwa Polskiego na Wsch.
Legenda:
Naczelny Komitet Wykonawczy Z.H.P.
Komenda Z.H.P. na Wschodzie
Komendy Chorągwi
Hufców i Gniazd

TABLICA 16.

Całość stanu organizacyjnego.

Wyszczególnienie	Hufców	Drużyn		Gromad zuchowych		RAZEM							INSTRUKTORÓW				STAN
						Młodzieży harcerskiej		Zuchów		Harcerzy - ek i zuch.		Młodzieży męskiej i żeńskiej					
		Harcerzy	Harcerek	Chłopców	Dziewcząt	Męskiej	Żeńskiej	Chłopców	Dziewcząt	Chłopców	Dziewcząt		Harcmistrzów	Podharcmistrzów	Działaczy harcerskich	Razem	
Stan organizacyjny	24	84	72	40	49	2027	2991	1124	1226	2356	4064	7368	4/45	11/64	1/14	16/123	7507
W stadium organ. nierejstrowane																	
Na uchodźctwie	8					1100	2200					3300					
A.P.W.	2					500	143					643					3943
Stan pracy	34	84	72	40	49	3627	5334	1124	1226	2365	4064	11311	4/45	11/64	1/14	16/123	11450

TABLICA 17.

Zestawienie ogólne.

Teren	Hufców	Drużyn		Gromad zuchowych		RAZEM							INSTRUKTORÓW				STAN
						Młodzieży harcerskiej		Zuchów		Harcerzy - ek i zuch.		Młodzieży męskiej i żeńskiej					
		Harcerzy	Harcerek	Chłopców	Dziewcząt	Męskiej	Żeńskiej	Chłopców	Dziewcząt	Chłopców	Dziewcząt		Harcmistrzów	Podharcmistrzów	Działaczy harcerskich	Razem	
A) — A.P.W.	1	41	6	—	—	795	153	—	—	—	—	948	2/43	3/63	1/12	6/118	1072
B) — Uchodźczy	23	43	66	40	49	1232	2838	1124	1226	2356	4064	6420	2/2	8/1	1/1	11/4	6435
Razem:	24	84	72	40	49	2027	2991	1124	1126	2356	4064	7368	4/45	11/64	1/14	16/123	7507

UWAGI: w liczniku — instruktorki, w mianowniku — instruktorzy.

Teren uchodźczy.

TABLICA 18.

Wyszczególnienie	Hufców	Drużyn		Gromad zuchowych		RAZEM							INSTRUKTORÓW				Stan
						Młodzieży harcerskiej		Zuchów		Harcerzy - ek i zuch.							
		Harcerzy	Harcerek	Chłopców	Dziewcząt	Męskiej	Żeńskiej	Chłop-ców	Dziew-cząt	Chłop-ców	Dziew-cząt	Młodzieży męskiej i żeńskiej	Harcmistrzów	Podharcmi-strzów	Działaczy harcerskich	Razem	
Afryka	13	18	24	17	17	603	1301	530	599	1133	1900	3033	—	1/-	—	1/-	3034
Indie	3	8	15	3	9	206	603	69	122	275	765	1040	—	-/1	—	-/1	1041
Iran	5	16	37	16	9	360	824	353	171	713	995	1708	-/2	5/-	—	1/2	1715
Palestyna	—	3	5	1	3	30	90	18	45	48	135	183	2/-	2/1	1/1	5/2	190
Razem:	21	45	81	37	38	1199	2818	970	937	2169	3795	5964	2/2	8/2	1/1	11/5	5980

A. P. W.

TABLICA 22.

Teren	Hufców	Drużyn		Gromad zuchowych		RAZEM							INSTRUKTORÓW				STAN
						Młodzieży harcerskiej		Zuchów		Harcerzy - ek i zuch.							
		Harcerzy	Harcerek	Chłopców	Dziewcząt	Męskiej	Żeńskiej	Chłop-ców	Dziew-cząt	Chłop-ców	Dziew-cząt	Młodzieży męskiej i żeńskiej	Harcmistrzów	Podharcmi-strzów	Działaczy harcerskich	Razem	
a) Kręgi i starsi harcerze	—	34x	4x	—	—	422	42	—	—	—	—	464	-/18	2/31	-/2	2/51	517
b) Samotni harcerze	—	—	—	—	—	173	33	—	—	—	—	206	2/21	1/29	1/10	4/60	270
c) Szkoły Junaków	1	7	2	—	—	200	78	—	—	—	—	278	-/4	-/3	-/3	-/7	285
Razem:	1	41	6	—	—	795	153	—	—	—	—	948	2/43	3/63	1/12	6/118	1072

UWAGA: w liczniku instruktorki, w mianowniku — instruktorzy, x) kręgi.

MŁODZIEŻ.

Młodzież uchodźcza reprezentuje sobą, niezależnie od płci, trzy zupełnie odrębne typy i grupy, różniące się całkowicie swym charakterem i reakcją.

NAJTRUDNIEJSZĄ nazwałbym młodzież palestyńską, która, dojrzewając wśród znośnych warunków materialnych a rozpolitykowanego środowiska starszych, pozostając pod opieką najbliższych, conajmniej zgnuśniała.

NAJPRZYJEMNIEJSZĄ byłaby młodzież teherańsko — afrykańska, która doznawszy „swobody", samorzutnie organizuje się, wyrównując trzyletnie ograniczanie osobistej wolności. Ona stawia instruktorów, Związek i społeczeństwo wobec faktów dokonanych, prezentując im gotowe, zorganizowane drużyny i zastępy. Ona wytyczyła rozwój pracy na Wschodzie.

MŁODZIEŻ JUNACKA, znalazłszy się w określonych i przymusowych formach organizacyjnych, nie pozwala nam uchwycić swego charakterystycznego wyrazu. Potrzebuje ona z naszej strony specjalnej troski i zabiegów. O pracy harcerskiej junaków nie wiele można powiedzieć ze względu na zamknięty charakter szkół junaków. W przybliżeniu jednak możemy przyjąć, że szkoły junaków w Egipcie liczyły około 50 harcerzy, w Palestynie około 150 harcerzy.

Hm. Płonka przeprowadził w Egipcie kurs zastępowych, tak że grupa ta może pracować i do pracy jest chętna; brak tylko kierowników — instruktorów.

Na terenie szkół junaków w Palestynie drużyny są w stadium organizacji. Dotychczas nie uzyskaliśmy oficjalnej zgody na pracę, na terenie junackich szkół i młodszych ochotniczek.

PRACA DRUŻYN. Obecnemu poziomowi pracy drużyn w olbrzymiej większości daleko do poziomu pracy prawdziwych drużyn harcerskich. Dobra wola, zapał, poświęcenie nie wyrównują braków wyrobienia i doświadczenia życia harcerskiego, mimo — jak najsilniej to podkreślam — wysokie nastawienie ideowe całej pracy. Brak instruktorów odbija się ujemnie na wyrobieniu technicznym drużyn i młodzieży.

INSTRUKTORZY I STARSI HARCERZE.

Pierwszym zagadniem, jakie sobie, postawiliśmy, było ustalenie stanu faktycznego organizacyjnego instruktorów, przebywających w wojsku i na uchodźctwie. Cel ten osiągnęliśmy.

Posiadamy dokładne imienne spisy i karty zgłoszeń poszczególnych instruktorów. Ruchy A. P. W. utrudniają utrzymanie kartoteki w stanie aktualności wobec stałych zmian m. p. adresów. Mimo to, na 1. I. 1944 r. rozporządzaliśmy stanem, jak wskazuje poniższa tablica 19.

TABLICA 19.

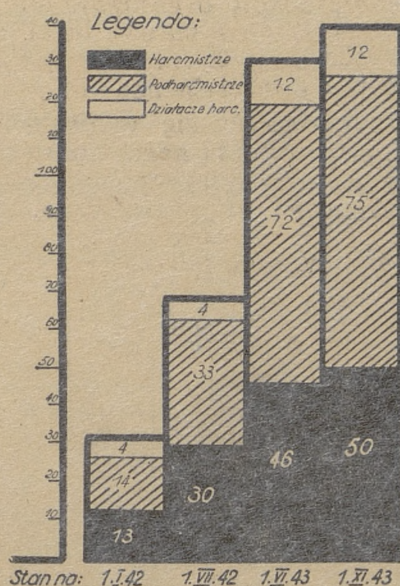
	A. P. W.	Teren uchodźczy	Razem
	Instruktorek Instruktorów	Instruktorek Instruktorów	
Podharcmistrzów (yń)	65	11	76
Harcmistrzów (yń)	51	4	55
Działaczy	13	2	15
Razem:	129	17	146

Jak w okresie od 1. I. 42 r. powiększała się rodzina instruktorska, ilustruje poniższa tablica 20.

TABLICA 20.

Instruktorzy i działacze harcerscy

zarejestrowani w Komendzie Z.H.P. na Wschodzie

Zespół starszoharcerski i instruktorski, choć mocno przetrzebiony losami wojny, wykazuje wysoką postawę ideową. Na wszystkich odcinkach umie znaleźć dla siebie pole do popisu, zarówno na polu pracy zawodowej, nad sobą jak i oświatowej czy społecznej.

Rzecz godna uwagi, że życie wojskowe, które z charakteru swych warunków służby, nigdy nie było dla harcerstwa dobrym klimatem, wykazuje ciekawe zjawisko coraz silniejszego i coraz liczebnie większego nawrotu starych skautów do życia i pracy według prawa harcerskiego. Element ten jest ruchliwy, aktywny i pełen inicjatywy, wykazujący się wszędzie dobrą i b. dobrą opinią swych przełożonych.

Umie wokół siebie wytwarzać atmosferę koleżeńskiej pogody i przyjaźni, tak potrzebnej w trudnych warunkach służby wojskowej.

Z przykrością jednak zaznaczyć muszę, że na terenie P.S.K. odnaleźliśmy bardzo małą ilość starych harcerek i instruktorek. Nie chcę wdawać się w analizę tego zjawiska, sygnalizuję fakt, który na odcinku pracy z dziewczętami b. silnie zaważył, gdyż dotychczas z braku instruktorek szereg najpoważnisjszych posterunków został nieobsadzony.

Drugie zadanie, które sobie postawiliśmy, da się określić jako konieczność zdobywania nowego narybku instruktorskiego. Droga kształcenia na

kursach w naszych warunkach, okazała się niemożliwa. Nie wyrzekając się kursów, poszliśmy po linii organizowania poszczególnym kandydatom próby przez pracę w życiu oraz ich przydatności organizacyjnej. Pozytywnie ten odcinek zrealizowała Chorągiew Irańska, organizując dwa kursy podharcmistrzowskie.

Z grupy aktywnych kierowników kręgów, hufców, drużyn, wybieraliśmy najwartościowszych. Ogłaszaliśmy im próbę, stawiając ich wobec konkretnych zadań i obowiązków osobistych, programowych i organizacyjnych. Pozytywne wyniki wykonanych zadań — decydowały o wyniku próby i postawieniu wniosku do Rady o nominację.

Na ogólną liczbę dopuszczonych 20 kandydatów do próby na podharcmistrza, Rada Z.H.P. n/W. mianowała podharcmistrzami 20, ponadto z grupy podharcmistrzowskiej — Rada mianowała: harcmistrzami 12 oraz działaczami harcerskimi 5 osób.

Odcinek tej pracy w skali terenowej przedstawia się następująco:

TABLICA 21.

	phm.	hm.	Razem
Kręgi A.P.W.	56	49	114
Iran	6	2	8
Afryka	2	1	3
Indie	1	1	2
Palestyna	2	2	4
Razem:	76	55	131

Obecnie staramy się drogą jak najściślejszych kontaktów i korespondencji utrzymać łączność ze wszystkimi zarejestrowanymi istruktorami. Okazuje się, że bardzo pomocną jest forma wysyłania listów okólnych i czasopism.

Problem instruktorski pozostał nadal kluczowym zagadnieniem, zarówno w prowadzeniu pracy w terenie — oraz bez pozytywnego rozwiązania go i obecnie nie widzimy możliwości odbudowy pracy Związku w Kraju.

KRĘGI.

Na terenie wojska mamy zasadniczo 2 grupy, a mianowicie: harcerzy-żołnierzy, zarejestrowanych w kręgach w liczbie około 500 i indywidualnie zarejestrowanych w Komendzie około 200.

Kręgi w liczbie 38 obejmują niemal wszystkie oddziały Armii. Praca ich polega na organizowaniu ognisk, gawęd ideowych i dyskusyjnych oraz przerabianie prób na stopnie i sprawności. Każdy kierownik kręgu pozostaje w stałej łączności z Komendą.

Indywidualnie zarejestrowani to ci, którzy ze względów służbowych czy na charakter pełnionej służby, znajdują się w poszczególnych oddziałach pojedyńczo i nie mogą stworzyć grupy (kręgu). Są w stałym kontakcie z nami przez wymianę serdecznych listów, otrzymują nasze wskazówki i rady oraz czasopisma, krzyże i książeczki służbowe.

Tablica 22. ilustruje organizację pracy na terenie A. P. W.

Dane poniższe opracowywaliśmy b. ostrożnie. Podane liczby pokrywają się z imienną ewidencją członków kręgów i samotnych harcerzy, którą prowadzi Komenda.

Stan ten faktycznie jest o 100% wyższy. Wobec przyjętej jednak zasady imiennego podsumowywania danych chwilowo nie ujawniamy ich.

Cyfry podane w zestawieniu obejmują ścisłe dane. Nie zostały uwzględnione dane tych kręgów lub osób, które nie dopełniły obowiązku rejestracji. Na podstawie notatek cyfrę harcerzy obliczamy na 1500 osób.

Podstawą organizacji i form pracy były rozkazy Nr. 4 i 8 Komendy Z.H.P. na Wschodzie, podające równocześnie szczegółowe programy pracy kręgów.

Zespolenie kręgów postępowało na ogół pod wpływem jednostek z inicjatywą. Oddziały bez tej właściwości, nawet przy obecności grupy harcerzy, nie potrafiły wyłonić kręgu.

Wpływ jednostki na rozwój pracy nie zależał od posiadanego stopnia wojskowego. Kierownikami kręgu są zarówno szeregowi jak podoficerowie i oficerowie.

W pracy indywidualnej można było uchwycić pozytywny wpływ korespondencji z Komendą. Korespondencję wzajemną pomiędzy harcerzami nawiązano tylko w nielicznych wypadkach. Dokształcanie indywidualne przejawia się w znikomym odsetku.

W pracy zespołowej praca intelektualno-kulturalna została zahamowana z powodu upałów. Na ogół jednak ten odcinek dał b. dobre wyniki. Dużą przeszkodę stanowił brak odpowiednich pomieszczeń na zebrania. Kursy języka angielskiego rozpoczęto w kilku kręgach. Praca rwie się z przyczyn technicznych, budzą one jednak duże zainteresowanie i dają pozytywne wyniki. Imprezy towarzysko-rozrywkowe, kontakty kręgów między sobą, wzajemne odwiedzanie się — dają dobre wyniki, chociaż są przygotowane niezdarnie i są mało pomysłowe.

Współpraca z odcinkiem kulturalno-świetlicowym w oddziałach znajduje się w programach wszystkich kręgów i zajmuje wysoką pozycję. Wyniki są bardzo pozytywne.

Nadspodziewanie dobre i ciekawe wyniki dają imprezy wycieczkowe. Wszystkie wycieczki, czy to krajoznawcze (Bagdad, Niniwa), czy wycieczki harcowe, czy wreszcie wycieczki towarzyskie w teren, w góry dają doskonałe rezultaty, separując harcerzy od codziennego środowiska, odświeżając harcerską atmosferę. Na specjalną uwagę zasługuje próba Kresowiaków, którzy zorganizowali parodniowy obóz harcerski nad rzeką.

Reasumując należy podkreślić: okres upałów całkowicie zahamował pracę intelektualną, natomiast wykazał wielką wartość imprez wycieczkowych w okresie pobytu w Iraku.

Poza korespondencją z zajęć o charakterze zespalającym i odświeżającym umysłowo najlepsze dały wyniki zjazdy dywizyjne. Podobne do nich wyniki dały kontakty z Komendą o charakterze wizytacji.

Teren gwałtownie żąda piśmiennictwa, zwłaszcza harcerskiego. Wskazanym jest usprawnienie akcji wydawniczej przez wydawanie specjalnego biuletynu dla kręgów i instruktorów.

Wydaje się koniecznością natychmiastową wydzielenie w Komendzie Z. H. P. na Wschodzie odcinka pracy kręgów wojskowych, który powinien prowadzić jeden z doświadczonych instruktorów.

W pracy na tym polu należałoby uwzględnić wtedy:

a) odcinek pracy instruktorskiej.
b) „ „ samotnych harcerzy,
c) „ „ P. S. K.,
d) „ „ kręgów wojskowych.

PRACA W TERENIE.

IRAN.

Powstanie Harcerstwa na terenie Iranu datuje się od chwili przybycia pierwszego rzutu ewakuowanego uchodźctwa polskiego z Rosji Sowieckiej wiosną 1942 r. Centralnym punktem dla etapów naszej ludności był Teheran, tam też organizowały się pierwsze drużyny młodzieży harcerskiej. Pęd organizacyjny, głód zespołowego życia, trwałość w zasadach harcerskich jednostek, które nie załamały się w obozach niewoli sowieckiej, stworzyły kadry drużyn, które poczęły rosnąć z każdą napływającą falą ewakuowanej młodzieży.

Teren Iranu charakteryzuje duża płynność organizacyjna. Ośrodki etapowe (obozy przejściowe), w których powstawały drużyny, były niestałe, gdyż ludność po krótszym czy dłuższym odpoczynku ewakuowana była dalej do Afryki i Indii. Tym wahaniom ulegała i praca harcerska młodzieży.

Należy jednak podkreślić duże znaczenie organizowanych tu drużyn, nawet krótko trwających, gdyż tworzyły one mniej czy więcej ilościowe, już zmontowane grupy, gotowe do podjęcia pracy na nowym miejscu, gdzie przystępowały od razu do pracy, jak to miało miejsce w Afryce.

Pierwsze drużyny w Teheranie powstały na terenie obozów cywilnych. Rozrostu w ścisłym znaczeniu organizacyjnym nie można było notować, gdyż w związku z ruchem ewakuacyjnym cyfry stale ulegały zmianie. Jednak z młodzieżą, która pozostała w Teheranie na dłużej, osiągnięto imponujące wyniki w pracy. Można stwierdzić, że na tym odcinku Komenda Chorągwi Irańskiej i ekipa instruktorska Komendy Z. H. P. n/W. odniosły poważny sukces.

Cyfrowy rozrost Chorągwi Irańskiej dałby się przedstawić następująco:

Wiosną 1942 r.	było	około	100	harcerek i	40	chłopców	w 4	druż.
w czerwcu	„	„ „	710	„	531	„	32	„
w październiku	„	„ „	1039	„	883	„	46	„
w listopadzie 1943	„	„	1002	„	713	„	78	„

Poza tym Teheran można zaliczyć do jednego z najważniejszych zgrupowań naszej młodzieży ze względu na położenie. Praca rozwija się pomyślnie, gdyż warunki są sprzyjające. Przeprowadzono szereg kursów dla zastępowych, drużynowych, przybocznych i na podharcmistrzów oraz próby na stopnie i sprawności. Ogółem w ostatnim czasie przeszkolono przeszło 400 harcerzy i harcerek na 12 kursach, poczynając od marca 1943 r., gdy wyjeżdża do Teheranu odkomenderowany z wojska hm. Szadkowski.

W sierpniu tegoż roku, gdy wyjechała specjalna ekipa instruktorów w składzie hm. Brzeziński, Peszkowski i Sylwanowicz, rozmiary pracy harc. przybrały zasadnicze cechy wspólnego ideowego nastawienia pozostałej tam jeszcze młodzieży harcerskiej.

Oto kilka cyfr z pracy ekipy irańskiej.

Do czasu przyjazdu instruktorów, tj. od 6. III. do 13. VIII. 43 r., hm. Szadkowski zorganizował i przeprowadził:

I kurs dla zast. przyb.	32	harc.
II ,, ,, ,, ,,	46	,,
I ,, terenoznawczy	46	,,
II ,, ,,	15	,,
III ,, ,,	42	,,
Kurs dla drużynowych	23	,,
Kurs dla zastępowych	12	,,
Kurs o poziomie phm.	17	,,
Razem	233	,,

Zorganizował wespół z Komendantem młodą kadrę kierowników i przez trzy tygodnie prowadził obóz dla 950 harcerek, harcerzy i zuchów.

Jednocześnie prowadził kursy:

1. Podharcmistrzowski	A.	30	osób
2. ,,	B.	16	,,
3. Drużynowych i przybocznych		46	,,
4. Wodzów		40	,,
5. Zastępowych		120	,,
Razem		252	,,

Uwaga. Kurs 1 i 2 prowadził osobiście do końca; od 15. VIII. 43 r. kurs Nr 3. objął hm. Brzeziński, kurs Nr 4. hm. Peszkowski a kurs Nr 5. phm. Sylwanowicz.

Odbył kilkadziesiąt konferencji, zwizytował wszystkie drużyny i zastępy. Przeprowadził 10 całodziennych wycieczek dla kierowników pracy i wycieczkę dla 70 nauczycieli i 40 kierowników pracy., 1 konferencję naucz., 96 prób na stopnie wyższe, odebrał 134 przyrzeczeń harc., 115 obietnic zuchowych.

Był komendantem całości akcji wyszkolenia w innych ośrodkach.

ISFAHAN. Na kursach tych komendantami byli:

hm. Brzeziński — kurs drużynowych i przybocznych	133 osób.
hm. Peszkowski — kurs wodzów	
phm. Sewerynowa — kurs zast. dziewcząt	
phm. Sylwanowicz — kurs zast. chłopców	

Odebrał 60 przyrzeczeń, odbył 15 wizyt, brał udział w konferencjach nauczycielskich.

AHWAZ. Wraz z phm. Sylwanowiczem i hm. Peszkowskim przeprowadził:
Kurs zastępowych i drużynowych 30 osób,
Kurs wodzów 20 osób.
Odebrał 70 przyrzeczeń, odbył 8 konferencyj, wygłosił 2 odczyty.

ZLOT. W dniu 6,7 i 8, maja 1943 r. zostaje zorganizowany zlot harcerstwa w Teheranie. Zlot odbył się w Manzerieh koło Darbendu, w odległości 20 km. od Teheranu. W zlocie wzięło udział 560 harcerek, harcerzy i zuchów z udziałem 1000 widzów. Na zlot przybyli: Pan Minister Pracy i Opieki Społecznej Jan Stańczyk, Pan Minister R. P. Karol Bader, Attaché wojskowy płk. dypl. Szymański Antoni, przedstawiciel Armii Brytyjskiej płk. Ross, wszystkie władze wojskowe i cywilne polskie w Teheranie, przedstawiciel Anglii i Ameryki, przedstawiciele władz perskich.

Zlot rozpoczął się uroczystą mszą św. Po nabożeństwie defilada, później bieg harcerski, pokazy zuchowe. Zakończono ogniskiem. Na zakończenie zlotu Pan Minister Stańczyk w gorących słowach podziękował kierownikom pracy harcerskiej za tak piękne wyniki.

Dużą pomoc w pracy na terenie Iranu okazała ekipa instruktorska w składzie: hm. Brzeziński Józef, hm. Peszkowski Zdzisław i phm. Sylwanowicz Kazimierz. Zostali oni odkomenderowani z wojska do pracy harcerskiej. Kierownikiem ekipy do 1. I. 44 r. był hm. Szadkowski Zygmunt, od 1. I. 44 r. phm. Sylwanowicz Kazimierz. Zamierzona akcja letnia mogła się odbyć dzięki bardzo życzliwemu poparciu przewodniczącego Okręgu Z. H. P. w Iranie płk. dypl. Szymańskiego Antoniego oraz Delegatury M. P. i O. S.

Obecnie przewodniczącym Okręgu Irańskiego Z. H. P. jest ppłk. dypl. Rudnicki Tadeusz.

Na terenie Iranu znajduje się również Koło Przyjaciół Harcerstwa, przewodniczącym którego jest p. Haluch Franciszek, Delegat M. P. i O. S.

Ekipa instruktorska na Iran wydała książkę harcerską pt. Wytyczne pracy harcerskiej, która jest bardzo dużą pomocą w pracy drużynowych.

Obecnie harcerki i harcerze wyjeżdają do Afryki i Indii, pełniąc na statkach służbę porządkową oraz prowadząc prace kulturalno-oświatowe.

Całość organizacyjną z tego okresu — opartą na raportach — ilustruje tablica 23.

Oto kilka wyjątków ze sprawozdań hm. Szadkowskiego:

Akcja kursowa: w ciągu od marca do października przeszkoliliśmy 668 harcerek i harcerzy. Akcja kursów i obozów w r. 1943 dała 31103 harcerzodni.

Muszę tu podkreślić, że hm. Wiszniewski okazał dużo serca i woli oraz włożył olbrzymi wysiłek w tych dniach gorączkowego organizowania obozu jak i w pracy. Bardzo dzielnie sekundowali drużynowi i drużynowe.

ISFAHAN. Na terenie tamtejszych zakładów harcerstwo rozwijało się pomyślnie dzięki pracy dh. Juzwy i wędr. Jarmulskiej. Ale brak jednak było większej liczby kierowników. W chwili, gdy ekipa rozpoczynała pracę kursową, w Isfahanie było 385 harcerek, harcerzy i zuchów, w dwa tygodnie po kursie stan młodzieży zorganizowanej w harcerstwie osiągnął 1070.

Od wszystkich przedstawicieli władzy i społeczeństwa doznawaliśmy poparcia.

Praca harcerska na terenie Iranu dałe dobre wyniki. Osiągnięto je dzięki rzetelnemu stosunkowi do pracy młodzieży, miejscowych kierowników oraz pracy hm. Brzezińskiego, hm. Sylwanowicza i hm. Peszkowskiego.

TABLICA 23.

IRAN.

Wyszczególnienie	Hufców	Drużyn		Gromad zuchowych		RAZEM							INSTRUKTORÓW				STAN
						Młodzieży harcerskiej		Zuchów		Harcerzy		Młodzieży męskiej i żeńskiej					
		Harcerzy	Harcerek	Chłopców	Dziewcząt	Męskiej	Żeńskiej	Chłopców	Dziewcząt	Chłopców	Dziewcząt		Harcmistrzów	Podharcmistrzów	Działaczy harcerskich	Razem	
Teheran	3	7	11	7	4	152	201	120	43	272	244	516	-/1	4/-	—	4/1	521
Isfahan	1	7	12	8	4	149	500	196	112	345	612	957	-/1	1/-	—	1/1	959
Ahwaz	1	2	4	1	1	59	123	37	16	96	139	235	—	—	—	—	235
Razem:	5	16	27	16	9	360	824	353	171	713	995	1780	-/2	5/-	—	5/2	1715

TABLICA 24.

AFRYKA. Stan wyszkolenia.

Wyszczególnienie	MŁODZIEŻ ŻEŃSKA						MŁODZIEŻ MĘSKA								Ogółem	ZUCHY			Ogółem
	Bez stopnia	Ochotnicz.	Pionierki	Samaryt.	Podh. harc.	Razem	Bez stopnia	Młodziki	Wywiadowcy	Ćwiki	Harc. O.	Harc. R.	Podharcm. Harcmist.	Razem		Dziewczęta	Chłopcy	Razem	
Ogółem na 31. XII. 1942	751	167	5	3	—	926	386	80	2	—	—	—	—	468	1394	441	311	752	2146
Ogółem na 31. XII. 1943	926	407	57	1	1	1392	559	270	22	—	—	—	—	698	2091	454	490	944	3034

AFRYKA.

Pracę harcerską na terenie Afryki, od początku zakładanych tam osiedli, charakteryzuje stały i silny wzrost liczbowy. Napływająca młodzież, ewakuowana z Iranu, samorzutnie garnie się do Z. H. P. i już pierwsze transporty z naszymi uchodźcami, przybywające do Afryki przywożą ze sobą już zmontowane drużyny, bądź to podczas drogi, bądź też zorganizowane całe zastępy jeszcze w Teheranie. Młodzież ta z chwilą przybycia na miejsce przystępowała od razu do pracy harcerskiej, wykazując wiele inicjatywy twórczej i zapału. Opinie te potwierdzają fakty samorzutnego przystępowania do budowy urządzeń obozowych, upiększeń terenów osiedli, budowy kapliczek itp. Pociąga to i zachęca innych do pracy. Element tej młodzieży, aczkolwiek surowy, bez dostatecznej pomocy instruktorów, jest jednak bardzo chętny, oddaje się z zapałem pracy harcerskiej.

Młodzież harcerska w hufcach zajmuje się między innymi:

1) Pracą społeczną w obozach: urządza i prowadzi świetlice, czytelnie, biblioteki.

2) Współpracuje z kierownictwem obozów przy organizowaniu imprez i uroczystości dla mieszkańców osiedla.

3) Odczytywaniem codziennych komunikatów w szpitalach i świetlicach.

Wielkie odległości między osiedlami i trudności komunikacyjne nadzwyczaj utrudniają komendantce pracę instruowania w poszczególnych ośrodkach, mimo to wzrost liczbowy poszczególnych hufców jest ogromny.

Najlepiej charakteryzuje ten pęd do organizacji poniższe zestawienie:

W grudniu 1942 r.	ogólna ilość zorganizowanej młozieży wynosiła	987	w	14	jedn. org.
W lutym 1943 r.	ogólna ilość wzrosła już do	1470	,,	32	,, ,,
W czerwcu ,,	,, ,, ,, ,, ,,	2565	,,	51	,, ,,
W sierpniu ,,	,, ,, ,, ,, ,,	2768	,,	64	,, ,,
a październiku ,,	wynosi już około	3000	,,	72	,, ,,

Poza tym są w stadium organizacji, jak nam awizuje komendantka dhna Wójcikówna, drużyny w 3 osiedlach i możemy przyjąć, że dadzą one łączną liczbę przeszło 1000 chłopców i dziewcząt, niezależnie od zorganizowanych już drużyn.

Obok trudnych warunków terenowych najdotkliwiej daje się odczuć brak instruktorów i starszych harcerzy, którzyby mogli systematycznie prowadzić pracę. Robimy starania wysłania ekipy instruktorskiej, któraby przeprowadziła najkonieczniejszą pracę szkolenia zastępowych i drużynowych, i mamy nadzieję, że wkrótce uda się nam to przeprowadzić.

Całością pracy w Afrycie kieruje dhna phm. mgr. inż. Zdzisława Wójcikówna. Pracę prowadzi z pełnym zaparciem, tymbardziej godnym uznania, że, pracując samotnie, stara się dotrzeć do wszystkich środowisk, nie tylko wizytując stan pracy, ale na miejscu organizując prace instruktorsko-wychowawcze.

Stan organizacyjny oraz stopień wyszkolenia podają tablice 25 i 24.

Otrzymane dane nie nosiły jednolitego charakteru. Jedne oparte były tylko na raportach poszczególnych hufców inne, skonfrontowane zostały w czasie wizytacji terenu przez komendantkę chorągwi.

O wiele silniej organizacyjnie rozbudowana, niż w innych chorągwiach i hufcach, praca wśród dziewcząt, prawie wszędzie jest dwa, dwa i pół razy większa od stanu organizacyjnego chłopców.

PRACA W NIEKTÓRYCH HUFCACH.

HUFIEC MASINDI. Hufiec powstał we wrześniu 1942 r., zorganizowany przez dhnę Wandę Tybulewicz i Cybulskiego Kazimierza.

Z przybyciem każdego nowego transportu powstawały nowe drużyny. W maju 43 r. hufiec liczył: 4 drużyny żeńskie, 5 gromad żeńskich, 3 drużyny męskie, 3 gromady męskie: 240 harcerek, 140 zuchów dziewcząt, 70 harcerzy, 100 zuchów chłopców. Razem 550.

Praca społeczna: Czynny udział przy zorganizowaniu życia obozowego i oświatowego w osiedlu.

Pomoc szpitalom, przygotowanie materiałów opatrunkowych i praca w ambulatoriach szpitalnych, opieka nad domem starców, pomoc przy budowie kościoła, kaplicy, boisk sportowych i cmentarza, pomoc przy przyjmowaniu nowych transportów z uchodźcami, czytanie codziennych komunikatów w szpitalu, opieka nad dwoma kapliczkami.

Praca harcerska. Czterodniowy obóz dla drużynowych i przybocznych, wydawnictwo gazetki, przeprowadzenie prób na stopnie, kurs służby ambulansowej, kurs dla zastępowych, biegi harcerskie na stopień pionierski i wywiadowcy, ognisko hufca i przyrzeczenie, udział w kursach modelarstwa szybowcowo-samolotowego, organizowanych przez YMCA.

TENGER. Hufcowa Grosicka Eugenia. Hufiec założony został w czerwcu 1943 r., liczy 5 drużyn — 356 harc. K. P. H. pracuje i b. żywo kontaktuje się z hufcami.

Praca społeczna i dla osiedla. Harcerki pracują w przyjmowaniu nowych transportów, prowadzą ćwiczenia z zakresu musztry z kandydatkami do P.S.K., pomagają przy urządzaniu akademii żałobnej, poświęconej pamięci Naczelnego Wodza.

Praca harcerska. Praca drużyn na poziomie st. ochotniczki, pionierki, bieg harcerski na stopień młodzika i ochotniczki; udział 125 harcerek i harcerzy na kursie modelarstwa szybowcowo-samolotowego, urządzanego przez YMCA, praca programowa na poziomie młodzika i wywiadowcy, wydawnictwo gazetki.

KONDOA. Hufcowa Nietupska Olga; drużyn 4, harc. 109.

Harcerstwo obejmuje tu całą młodzież osiedla.

Praca społeczna i dla osiedla. Zorganizowano bibliotekę i czytelnię, świetlicę oraz salę do odrabiania lekcji.

Praca harcerska. Przygotowanie do stopnia ochotniczki i pionierki oraz młodzika, urządzenie ogniska dla osiedla, wydawnictwo gazetki.

TABLICA 25.

AFRYKA. Stan organizacyjny.

Wyszczególnienie	Hufców	Drużyn		Gromad zuchowych		RAZEM							INSTRUKTORÓW				STAN
						Młodzieży harcerskiej		Zuchów		Harcerzy - ek i zuch.		Młodzieży męskiej i żeńskiej					
		Harcerzy	Harcerek	Chłopców	Dziewcząt	Męskiej	Żeńskiej	Chłopców	Dziewcząt	Chłopców	Dziewcząt		Harcmistrzów	Podharcmistrzów	Działaczy harcerskich	Razem	
a) Uganda	3	6	9	6	5	234	484	147	178	381	662	1034	—	—	—	—	1043
b) Tanganyka	5	7	11	8	9	247	615	321	360	568	975	1543	—	—	—	—	1543
c) Kenya (Nairobi)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1/-	—	1/-	1
d) Rodezja Płn.	2	2	1	1	1	36	64	20	30	56	76	132	—	—	—	—	132
e) Rodezja Płd.	3	3	3	2	2	86	156	42	31	128	187	315	—	—	—	—	315
Stan pracy	13	18	24	17	17	603	1301	530	599	1133	1900	3033	—	1/-	—	1/-	3034

TABLICA 26.

INDIE. Stan organizacyjny.

Wyszczególnienie	Hufców	Drużyn		Gromad zuchowych		RAZEM							INSTRUKTORÓW				STAN
						Młodzieży harcerskiej		Zuchów		Harcerzy		Młodzieży męskiej i żeńskiej					
		Harcerzy	Harcerek	Chłopców	Dziewcząt	Męskiej	Żeńskiej	Chłopców	Dziewcząt	Chłopców	Dziewcząt		Harcmistrzów	Podharcmistrzów	Działaczy harcerskich	Razem	
Karachi	1	2	4	—	3	59	110	—	64	59	174	233	—	—	—	—	233
Jamnagar — Kathiavar	1	2	3	1	3	60	110	43	26	103	136	239	—	—	—	—	239
Valivade — k/Kolhapur	1	4	8	2	3	87	383	26	72	113	455	568	—	-/1	—	-/1	569
Razem:	3	8	15	3	9	206	603	69	122	275	765	1040	—	-/1	—	-/1	1041

INDIE

Harcerstwo na terenie Indii powstało z chwilą, kiedy przybyły tam pierwsze transporty z uchodźcami, ewakuowanymi z Iranu, a z nimi zmontowane już niekiedy całe drużyny.

Pierwszym osiedlem, które powstało w Indiach, to JAMNAGAR. Tu też późną wiosną 1942 r. osiedle liczy 236 młodzieży harcerskiej, zorganizowanej w 5 drużynach i 4 gromadach zuchowych.

KOLHAPUR był drugim i największym osiedlem, zorganizowanym na wzór miasteczka o kilku szkołach powszechnych i gimnazjum oraz liceum. Tu też przybyły już zorganizowane drużyny z Persji tak, że już na początku osiedle liczy 444 młodzieży harcerskiej.

KARACHI, jako obóz przejściowy, liczy w 1943 r. 290 harcerek i harcerzy. We wszystkich osiedlach panuje duży zapał do pracy harcerskiej wśród młodzieży, która bez żadnego nacisku czy wpływu z góry organizuje się zespołowo.

Zespoły te w każdym osiedlu tworzą oddzielne hufce, które znoszą się bezpośrednio z Komendą Z.H.P. n/W., a która drogą korespondencyjną wydaje odpowiednie instrukcje i wytyczne.

Praca w poszczególnych hufcach za okres sprawozdawczy przedstawia się następująco:

JAMNAGAR. Hufcowa phm. PTAKOWA JANINA.
Ogólny stan młodzieży harcerskiej w dniu 1. VII. 43 r. 236.
Przeprowadzono: 3-tygodniowy obóz letni hufca, uczestników 100. Kilka krótszych wycieczek w okolice osiedla. Próby na stopnie i sprawności. Imprezy i pokazy dla mieszkańców osiedla.

KARACHI. Hufcowa PARCZEWSKA FELIKSA.
Ogólny stan młodzieży harcerskiej w dniu 1. VII. 43 r. 200.
W hufcu tym przeprowadzono: próby na stopnie i sprawności, zlot hufca z udziałem miejscowych skautów i wydaniem pamiątkowego znaczka, krótsze wycieczki krajoznawcze zastępami, ogniska i przedstawienia dla obozu.

VALIVADE. Hufcowy hm. BIDAKOWSKI WITOLD.
Ogólny stan młodzieży harcerskiej w dniu 1.VIII. 43 r. 444.
Z przeprowadzonych w tym hufcu prac należy wymienić: zorganizowane przez drużyny we własnym zakresie uroczystości, poświęcone patronom drużyn, opłatek i obchodzenie mieszkań ze staropolskimi kolędami i szopką. Starsza młodzież harcerska zajmuje się chętnie pracą społeczną w osiedlu. Przeprowadza próby na stopnie i sprawności.

CAŁOŚĆ PRACY organizacyjnej na terenie Indii ilustruje tablica 26. Jest ona oparta na raportach poszczególnych hufców z końca 1943 roku.

PALESTYNA

Praca na tym terenie grupuje się w 3 ośrodkach. Ogólny stan około 130 harcerek, harcerzy i zuchów. Teren pracy w Palestynie na ogół nie korzystny dla jej rozwoju, a stan, zamiast się zwiększać względnie utrzymywać na tym samym poziomie, stale się kurczy, np. w czerwcu wykazano cyfry około 200 młodzieży, dziś w/g wykazów stan spadł do około 130.

Najliczniejszy ośrodek to Ain-Karem pod Jerozolimą, gdzie drużyny składają się tylko z dziewcząt — uczennic miejscowych szkół polskich. Drużyny te też wykazują najwięcej aktywności. Harcerki umiały wprowadzić swój ton życia i zachowania, nadając Internatowi wybitnie charakter zakładu wychowawczego-harcerskiego.

SKŁAD KOMENDY CHORĄGWI.

1/ Komendant Chorągwi — dz. h. Skrzywanek Franciszek
2/ Sekretarz — dr. Gąsiorowski Roman
3/ Skarbnik — Szewczyk Franciszek
4/ Kierowniczka pracy dziewcząt — hm. Masłoń Julia.

STAN JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH.

Praca harcerska jest zorganizowana w 3 ośrodkach: Jerozolima, Ain-Karem i Tel-Aviv.

JEROZOLIMA. Drużyna harcerzy im. Marszałka. J. Piłsudskiego — stan 11.

Samodzielny zastęp harcerek. Praca niesystematyczna.

Przyczyna — brak stałej kierowniczki pracy zastępu. Pracą b. ofiarnie opiekowała się dhna Fedorowicz.

AIN-KAREM. Drużyna starszych harcerek, drużyna młodszych harcerek, gromada zuchów. Stan ogólny — 88 harcerek i zuchów.

Instruktorka harc. — hm. Masłoń Julia. Praca idzie normalnie.

TEL-AVIV. Robota harcerska od paru miesięcy w całkowitym zastoju. Przyczyny — nieporozumienia na tle prac społecznych, niezależnie zupełnie od harcerstwa. Praca drużyn harcerskich jest w toku reorganizacji.

Całość nastawiona ideowo, mimo bardzo ujemnych wpływów środowiska.

W warunkach uchodźczych do problemu urasta zagadnienie, czy całej młodzieży polskiej nie należałoby zgrupować w internatach a tym samym odseparować od wpływów, a) obcego środowiska — zamieszkania, b) rozpolitykowanej atmosfery starszych, tym bardziej że najistotniejszy czynnik wychowawczy, jakim jest dom rodzinny, nie istnieje, gdyż skupiska obozowe wpływ domu rodzinnego całkowicie niwelują. —

WYNIKI.

1) Organizacja zlotu, 2) kolonia dla dziewcząt, prowadzona przez phm. Adel Zofię, 3) kolonia męska dla chłopców, prowadzona przez ks. Bobrowskiego Kazimierza, 4) zdobycie izb dla drużyn i Komendy.

Szczegółowy stan organizacyjny ilustruje tablica 27.

TABLICA 27.

PALESTYNA. Stan Organizacyjny.

Wyszczególnienie	Hufców	Drużyn: Harcerzy	Drużyn: Harcerek	Gromad zuchowych: Chłopców	Gromad zuchowych: Dziewcząt	Młodzieży harcerskiej: Męskiej	Młodzieży harcerskiej: Żeńskiej	RAZEM: Zuchów: Chłopców	RAZEM: Zuchów: Dziewcząt	RAZEM: Harcerzy-ek i zuch.: Chłopców	RAZEM: Harcerzy-ek i zuch.: Dziewcząt	RAZEM: Młodzieży męskiej i żeńskiej	INSTRUKTORÓW: Harcmistrzów	INSTRUKTORÓW: Podharcmistrzów	INSTRUKTORÓW: Działaczy harcerskich	INSTRUKTORÓW: Razem	STAN
Jerozolima (gniazdo)	—	1	1	—	1	18	2	—	9	18	11	29	1/-	1/1	1/1	2/3	34
Ain-Karem (gniazdo)	—	—	1	—	1	—	45	—	28	—	73	73	—	1/-	—	1/-	74
Tel-Aviv (gniazdo)	—	2	1	1	1	8	18	17	6	25	24	49	1/-	—	—	1/-	50
Razem:	—	3	3	1	3	26	65	17	43	43	108	151	2/-	2/1	1/1	4/3	158

KOŁA PRZYJACIÓŁ HARCERSTWA.

Wiemy, że istnieją, pracują z wielkim pożytkiem dla organizacji, lecz znajdujemy się w tej trudnej sytuacji, że szczegółowych danych o pracach K.P.H. w terenie podać nie możemy.

Jak wynika z posiadanych przez nas materiałów, istnieje 9 kół K.H.P. o łącznej cyfrze około 1500 członków, a mianowicie:

W PALESTYNIE
(Jerozolima i Tel-Aviv) — 2 o 250 czł.
W IRANIE
(Teheran, Isfahan) — 2 o 700 czł.
W AFRYCE z Rodezją — 4 o 450 czł.
W INDIACH
(Kolhapur) — 1 o 100 czł.

Kołaześrodkowały swą pracę na udzielaniu pomocy w organizowaniu akcji obozowej, wycieczek oraz zakupu sprzętu. W tym okresie np. Koła K. P. H. w Palestynie w akcji letniej 1942 r. odegrały bardzo poważną rolę i za ten okres mogą się poszczycić poważnym dorobkiem.

SPRAWOZDANIE FINANSOWE

Gospodarkę finansową za rok 1942/1943 zamykamy obrotem £. P. 1.045, 802/1000 i saldem £.P. 72, 381/1000.

Przedstawiam ją w dwu okresach tak, jak ją budowaliśmy.

Pierwszy okres obejmuje czas od II Walnego Zjazdu 14. VII. 42 r. a właściwie od 28. IX. 42 r., kiedy to wpłynęła do Komendy pierwsza składka od kręgu harcerskiego „Sawa" z APW, do dnia 30. VI. 43 r.

Gospodarkę z tego okresu ilustruje podane zestawienie kasowe w załaczniku Nr 1, tablica 28.

Księgi i dowody kasowe za ten okres zbadała Komisja Rewizyjna w składzie: 1. hm. Brzeziński Józef, 2. hm. Żuromski Józef, 3. Dr. Głazowski Edward, i napisała w książce protokuł następującej treści:

„Komisja Rewizyjna w składzie: 1) hm. Brzeziński Józef, 2) hm. Żuromski Józef i 3) Dr. Głazowski Edward przejrzała w dn. 18. lipca 1943 r. książkę kasową Komendy Harcerstwa wraz z dowodami kasowymi i stwierdziła, że zapisy zarówno po stronie przychodów jak i rozchodów są zgodne z załączonymi kwitami." Podpisali: /—/ J. Brzeziński, /—/ J. Żuromski, /—/ Dr. E. Głazowski.

Protokuł ten jak i sprawozdanie kasowe zostały przyjęte uchwałą Rady Z.H.P. n/W.

Cechą charakteryzującą dochody tego okresu są wpływy od członków harcerzy-żołnierzy A.P.W., które stanowią 50%, i dorywcze dotacje, całkowicie obrócone na wydawnictwa i wizytacje.

Koszty administracji nie przekraczają 2% wydatków, co należy tłumaczyć warunkami polowymi pracy.

Drugi okres obejmuje czas od 1. VII. 43 r. do 31. XII. 43 r. Okres ten należy do najintensywniejszych w naszej pracy.

Teren, zwłaszcza kręgów A.P.W., bardzo żywo reaguje, pomaga finansowo. Żołnierze-harcerze bez najmniejszego szemrania godzą się i płacą składki członkowskie, to samo instruktorzy. Dochody z tego odcinka pracy stanowią 1/3 całości.

Rozbudowującą się administrację organizacji harcerskiej, obejmującą już swym zasięgiem trzy kontynenty, bardzo wydatnie wspomaga stała od 1. VIII. 1943 r. dotacja miesięczna na określone cele Delegata Ministra W.R. i O. P. w Jerozolimie, która stanowi 53% wszystkich dochodów.

Szczegóły gospodarki tego okresu zawiera sprawozdanie kasowe podane w załączniku Nr 2, tablica 29.

Całość gospodarki zamyka bilans na dzień 31. XII. 43. Załącznik 3, tablica 30.

UWAGA KOŃCOWA.

Obecnie, kiedy do Harcerstwa zostało odkomenderowanych szereg instruktorów, w niektórych działach pracy w ciągu pierwszego osiągnęliśmy wyniki wyższe niż w okresie sprawozdawczym.

Komenda
Związku Harcerstwa Polskiego
na Wschodzie.

TABLICA 28.

Zał. Nr. 1.

ZESTAWIENIE KASOWE

za czas od 28 września 1942 r. do 30 czerwca 1943 r.

Przychód. / **Rozchód.**

L. p.	TREŚĆ	%	Ł. P.	L. p.	TREŚĆ	%	Ł. P.
1.	**Składki i rejestracje.** Wpływy ze składek i rejstracji	22.0	76.130	1.	**Koszty administracyjne.** Wydatki na prowadzenie biura, korespondencji itp.	1.7	6.101
2.	**Fundusz Wydawniczy.** Wpływy z wydawnictw	17.0	59.410	2.	**Fundusz Wydawniczy.** Rozchodowano na wydawnictwo czterech numerów Skauta	37.9	133.148
3.	**Subsydia i subwencje.** Wpływy	51.0	180.000	3.	**Koszty podróży i diety.** Wydatki w Persji, Egipcie i Palestynie	14.3	50.250
4.	**Różne.** Wpływy z likwidacji księgowości Rady w Palestynie	10.0	35.710	4.	**Krzyże harcerskie.** Wykonanie krzyży	7.2	25.000
				5.	**Saldo kasowe**		136.751
			351.250				351.250

UWAGI: %% obliczono w stosunku do obrotu. Konto Fundusz Wydawniczy nie może być pokryte z tegoż konta, gdyż Skauta rozesłano do środowisk jako subwencje.

Sporządził
/—/ Milewski J.

Komendant Z.H.P. n/W.
/—/ Śliwiński J., hm.

Komenda
Związku Harcerstwa Polskiego
na Wschodzie.

TABLICA 29.
Zał. Nr. 2.

ZESTAWIENIE KASOWE

za cas od 1 lipca 1943 r. do 31 grudnia 1943 r.

Przychód				Rozchód			
L. p.	TREŚĆ	%	Ł. P.	L. p.	TREŚĆ	%	Ł. P.
1.	Składki i rejestracje. Wpływy ze składek i rejestacji	31.0	263.353	1.	Koszty administracyjne. Wydatki na prowadzenie biura, korespondencji itp.	6.0	46.344
2.	Fundusz Wydawniczy. Wpływy z wydawnictw	3.0	26.200	2.	Fundusz Wydawniczy. Rozchodowano na wyd. Skaut	26.0	214.680
3.	Subsydia i subwencje. Wpłaty Del. Min. W. R. i O. P.	53.0	440.000	3.	Koszty podroży i diety. Wydatki	13.4	112.003
4.	Krzyże harcerskie. Wpływy	6.0	46.750	4.	Krzyże harcerskie. Wykonanie krzyży	15.0	135.895
5.	Sumy przechodnie. Wpływy	7.0	55.000	5.	Uposażenie pracowników admin. Wypłata uposażenia	20.0	160.000
				6.	Sumy przechodnie. Wypłata	11.0	90.000
				7.	Saldo kasowe.		72.381
			831.303				831.303

UWAGI:
Przychód poz. 1. 0/0 0/0 obliczone w stosunku do obrotu.
„ „ 2. Konto Fundusz Wydawniczy nie może być pokryte z tegoż konta, gdyż Skauta rozesłano do środowisk jako subwencje.
„ „ 3. Subwencje Del. Min. W. R. i O. P. na określony cel.
„ „ 4. Suma wpływu za krzyże nie została wyrównana, ponieważ od ośrodków nie wpłynęły wpłaty i Komenda posiada niewydane krzyże.

Rozchód poz. 6. W sumach przechodnich mieści się kwota Ł. P. 35.000 na rachunku Rady Z.H.P.

Sporządziła
/—/ R. Głodek

Komendant Z.H.P. n/W.
/—/ Śliwiński J., hm.

Komenda
Związku Harcerstwa Polskiego
na Wschodzie.

TABLICA 30.
Zał. Nr. 3.

BILANS ZAMKNIĘCIA

na dzień 31. XII. 1943 r.

Aktywa. **Passywa.**

L. p.	T R E Ś Ć		Ł. P.	L. p.	T R E Ś Ć	Ł. P.	Ł. P.
1.	**Stan gotówki**		72.381	1.	**Drukarnia Franciszkanów.** Koszty należności za druk Skauta	5.034	
2.	**Ruchomości.** Urządzenie biwrowe.		92.400	2.	**Angielska Baza.** Należność za papier.	7.433	
3.	**Biblioteka Komendy.** Wartość książek		1.250	3.	**Firma Katz.** Koszty należności	6.000	18.467
4.	**Krzyże harcerskie:** 155 sztuk à 110 mls. 446 sztuk à 137 mls.	17.050 61.102	78.152	4.	**Majątek czysty**		225.716
			244.183				244.183

Sporządziła
/—/ R. Głodek.

Komendant Z.H.P. n/W.
/—/ Śliwiński J., hm.

C. Program Pracy Komendy Z.H.P. n/W. na rok 1944.

Założenia ogólne.

1. Ramy, jakie nakreślają cele statutowe Z.H.P. (§§ 3,4 i 5) oraz deklaracja ideowa, uchwalona przez II Walny Zjazd Z. H. P. n/W. w Jerozolimie, uważam za podstawę ideową programu naszej pracy wychowawczej.
2. Ponadto będziemy kierować się następującymi wytycznymi:

Wytyczne wychowawcze.

1. Probierzem wartości ideowej Z. H. P. jest i musi pozostać prawo harcerskie.
2. O wartości Z.H.P. decyduje wartość i postawa każdego członka organizacji, zarówno instruktora, harcerki, harcerza jak i też każdego zucha w przejawach codziennego życia i w momentach wysokiej próby.
3. Dlatego na uchodźctwie wszyscy musimy przeciwstawiać się i przeciwdziałać ujemnym wpływom, jakie nastręczają i stwarzają:

a) brak domu rodzicielskiego,

b) trudne warunki życia obozowego,

c) środowisko obcych nam duchem i zwyczajami krajów,

d) płynność i stała prowizoryczność naszego bytowania a stąd traktowanie wszystkiego pod kątem tymczasowości, niechęć do pracy, zgorzkniałość i nieuzasadnione niezadowolenie w stosunku do czynników państwowych, które zabezpieczają warunki bytu.

4. W celu wyrobienia odporności na te ujemne zjawiska, wszystkie komórki i ogniwa organizacyjne, a w szczególności wszyscy instruktorzy, działacze harcerscy, członkowie kół przyjaciół, winni dążyć, w pierwszym rzędzie gdziekolwiek znajdują się skupiska polskiej młodzieży, do:

a) pogłębienia świadomości, że przyszłość narodu i państwa polskiego, jego niepodległość i wielkość zależy od zwycięstw Armij Polskich i jednolitej postawy wszystkich Polaków zarówno w Kraju jak i na uchodźctwie,

b) budzenia kultu dla zbrojnego ramienia naszego Kraju i Państwa, jakimi są nasze Armie walczące w Kraju i poza jego granicami,

c) niedopuszczania do serc młodzieży i harcerstwa zwątpienia, że dotychczasowa walka, wysiłek i ofiara naszego państwa, wobec zmiennych fluktacji i koniunktur politycznych idzie na marne. Cały naród walczy. Jutro musi nam przynieść zwycięstwo. Z naszych praw do życia i do bytu — dla dobra sojuszników nawet — ofiary nie złożymy,

d) ugruntowania, zwłaszcza w okresach „przesileń polityki międzynarodowej", wiary w samych siebie: liczenia na Armie i na siebie,

e) dawania wyrazu swojego stosunku do tych zagadnień przez:

— nastawienie całej pracy do obrony Kraju i przysposobienia wojskowego,

— pełnienie służb pomocniczych indywidualnie i zbiorowo,

— utrzymywanie kontaktu drużyn z kręgami wojskowymi, a zwłaszcza samotnymi harcerzami, drogą korespondencji, wymiany życzeń itd.,

— dawanie dowodów pamięci o żołnierzu, który walczy, walczył i leży w szpitalach,

— pamięć o naszych żołnierzach — jeńcach.

5) Wiązanie młodzieży uchodźczej najsilniejszymi więzami uczuć, myśli i woli, pracy i walki z walczącym w podziemiach Krajem.

6) Nie wolno nam w żadnym wypadku siać rozterek i przeciwstawiać sobie: nas i Kraju, uchodźctwa i Armii, albo przeszłości z teraźniejszością. Polska — to jedność — choćby rozrzucona po wszystkich kontynentach. Wola Kraju, jego walka — jest i naszą wolą, naszą walką.

7) Nastawić i wpływać na właściwą postawę powierzonej sobie młodzieży, wobec równych nam prawem i kulturą sojuszników naszych — narodów Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych Ameryki.

8) Dbać o właściwe wzajemne między nami stosunki i odnoszenie, właściwą postawę moralną i zachowanie, gdyż one decydują o opinii nie tylko naszej, ale o narodzie naszym i państwa wśród naszych sprzymierzeńców i narodów, goszczących nasze uchodźctwo.

9) Stwarzanie w codziennym życiu na uchodźctwie atmosfery rodzinnej, polskiej kultury, opartej na najlepszych wzorach polskich tradycji.

10. Kultywowanie w codziennym życiu przepięknych polskich zwyczajów i obyczajów, opartych na religii i rodzimych pierwiastkach naszej kultury i folkloru. Nasze *stroje ludowe,* nasze *obrzędy,* nasze *zdobnictwo,* nasza *pieśń* i wreszcie nasz *taniec* — więcej nam samym i obcym powiedzą — niż zdajemy sobie z tego sprawę.

11. Język nasz — to nasz skarb — dbajmy o niego, nie kaleczmy, jak dawniej — na szlaku naszej wędrówki.

12. Dla młodzieży — braci harcerskiej rzucam hasło:

Mobilizujmy się i my do walki. Za książkę — jak za karabin — i na front — do nauki!

Z myślą o Kraju.

1) Zapoczątkować akcję odbudowy pracy drużyn w Kraju przez przygotowanie paczek z literaturą harcerską, książkami, papierami i ewentualnymi pomocami.

2) Zabezpieczyć dotychczasowy dorobek drużyn i komend celem przekazania go jednostkom organizacyjnym w Kraju.

Sprawy wydawnicze.

Kontynuować wydawnictwa na wszystkich odcinkach rozpoczętych w latach ubiegłych, w szczególności:

1) przedrukować najmniej dwa podręczniki harcerskie (książki),

2) w ramach biblioteczki Skauta wydać 5 dalszych opracowań,

3) przy wydawnictwie czasopisma Skaut osiągnąć założenie — wydać choć co drugi numer miesięcznie, lecz nie antydatowany,

4) w ramach różnych-wydać:

a). książeczki służbowe (II wydanie),

b) legitymacje zuchowe,

5) zapoczątkować wydawnictwo Biuletynu, Rozkazy i Listy Okólne Rady i Komendy Z. H. P. na Wschodzie.

Sprawy programowo-wyszkoleniowe.

1) Kontynuować wytyczne, ustalone programem pracy z roku 1943.

2) Specjalny nacisk położyć na akcję:

a) szkolenia instruktorów,

b) szkolenia kierowników pracy,

c) akcję obozową.

3) W odniesieniu do zagadnień instruktorów już zarejestrowanych wysuwają się następujące problemy:

a) wezwać po raz drugi do rejestracji wszystkich instruktorów, instruktorki i działaczy harcerskich na rok 1944,

b) ustalić termin ostatecznej rejestracji na dzień 31. VIII. 44 r.,

c) w wykazie rejestracyjnym uwzględnić rubrykę — jaką pełnił służbę w 1943/44 r. a) wojskową, b) społeczną, c) harcerską, d) lub inną dobrowolnie na siebie przyjętą,

d) uznać powyższą listę jako jedyną listę instruktorską, uprawniającą do głosu na przyszłych zjazdach na uchodźctwie jak i po szczęśliwym powrocie do Kraju,

e) wyciągnąć konsenkwencje regulaminowe w stosunku do tych instruktorów (ek) i działaczy, którzy za rok 1942/43 nie przejawili żadnej działalności i nie zrealizowali uchwał deklaracji ideowej Zjazdu Jerozolimskiego lub nie dopełnili obowiązków organizacyjnych,

f) z grupy najaktywniejszych pracowników i kierowników pracy na uchodźctwie i w kręgach, którzy zarówno swą postawą ideową jak i wynikami pracy na to zasługują,

mianować instruktorami lub działaczami harcerskimi.

Sprawy organizacyjne.

1. Stały rozrost pracy w terenie z jednoczesną płynnością stanów organizacyjnych, związanych z ruchem uchodźczym, stawia przed Komendą Z.H.P. na Wschodzie problem organizacyjny:

a) trzymania się zasad organizacji komend chorągwi w poszczególnych krajach, czy

b) pójścia po linii organizacji samodzielnych hufców?

2. Dowolność interpretacji zasad organizacji pracy, czynionych w terenie w najlepszej wierze i chęci, zmusza do zbadania zagadnienia i ustalenia na podstawie zdobytych doświadczeń zasad organizacyjnych, które w niczym nie naruszyłyby metod pracy harcerskiej.

3. W szczególności na plan pierwszy wysuwa się zagadnienie organizacji pracy na terenie szkół junackich i młodszych ochotniczek.

4. Całkowicie dojrzały sprawy organizacji kół przyjaciół na terenie poszczególnych chorągwi i hufców. Należy dążyć do ustalenia kontaktów organizacyjnych z Komendą Z. H. P. n/W. oraz uzgodnienia poczynań w myśl statutu.

5. Na tej linii rozważań leży zagadnienie organizacji służby kapelańskiej wśród środowisk harcerskich.

6. Szczególnego wysiłku ze strony Komend Z. H. P., chorągwi i hufców będą

wymagały zagadnienia organizacyjne pracy dziewcząt. Brak instruktorek do reszty utrudnia postawienie tego zagadnienia na właściwej płaszczyźnie.

7. *Akcja letnia,* która szła dotychczas po linii organizacji kolonij i wypoczynku, winna w tym roku postawić sobie za cel sprawę szkolenia kierowników pracy, zwłaszcza na szczeblu drużynowych i wodzów zuchowych; dla młodzieży — po winna wyraźnie nosić charakter harców; całość programowa winna być zgodna z wytycznymi Przewodniczącego Rady i programem Komendy Z.H.P. n/W.

8. Wyjście Armii w pole postawi zagadnienie pracy kręgów starszoharcerskich w nowej sytuacji. Wymaga to od Komendy Z.H.P. jak i kierowników kręgów oraz żywo zainteresowanych pracą Związku instruktorów — dużej czujności, by dotychczasowych rezultatów na tym odcinku nie zagubić.

9. Szczególnej troski będzie wymagała ponadto ta grupa harcerzy i harcerek, która, rozrzucona po oddziałach, nie będzie miała kontaktu organizacyjnego z kręgami. Cały wysiłek w tym okresie położyć na łączność, aby się nie pogubić.

10. Wizytacje traktować jako jeden ze środków pomocy instruktorskiej dla terenu.

Wytyczne organizacyjne dla Komendy.

1. Rozbudowa i organizacja Komendy Z.H.P. n/W.:
— sekretariat,
— finanse,
— gospodarka,
— archiwum,
— biblioteka,
— ponadto w miarę posiadanych sił instruktorskich:
— organizacja wydziałów,
— powołanie współpracowników.

2. W szczególności:
a) *uporządkować zaległości z 2 lat poprzedniej pracy,*
b) *ustalić stan majątkowy Z.H.P. n/W. (inwentarz, bilans),*
c) *ustalić zasady gospodarki finansowej w centrali i w terenie,*
d) *uporządkować akta archiwalne,*
e) *uporządkować bibliotekę do stanu bieżącego,*
f) *zaprowadzić archiwum, ponadto archiwum klisz Skauta, pamiątek i dokumentów,*
g) *zorganizować Biuro Komendy. i ustalić tok pracy.*

Wytyczne organizacyjne dla terenu.

1. Usprawnić i utrzymać łączność organizacyjną i programową,
2. Unormować zasady organizacyjne pracy harcerskiej w terenie.
3. Rozbudowa i organizacja pracy w komendach chorągwi i hufcach.
4. Obowiązek jak najszerszej i *stałej wizytacji* pracy podległych środowisk i komórek organizacyjnych,
5. Wysłanie ekip instruktorskich do pomocy w organizacji i wyszkoleniu w terenie.
6. Pomoc w czasopismach, księgach, podręcznikach etc.
7. *Zabezpieczyć* dotychczasowy stan posiadania *majątkowego,*
8. *Zabezpieczyć* dowody, akta pracy na uchodźctwie.
9. Powinniśmy z terenu otrzymywać regularnie co kwartał:
a) programy pracy i sprawozdania,
b) sprawozdania finansowe.

WYDAWNICTWA ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO NA WSCHODZIE

KSIĄŻKI

1. Harcerz w polu — Wyrobka Zygmunta.
2. Gry i zabawy terenowe — Jasińskiego Jana.
3. Stopnie i sprawności harcerskie i zuchowe. (Regulaminy obowiązujące)
4. Książka wodza zuchów — Kamińskiego Aleksandra.

BIBLIOTECZKA PODRĘCZNA

SKAUTA /powielana/, pod red. hm. J. Ś.

1. Listy okólne L. 4 i 6 (kapelańskie).
2. Tablica odznak sprawnościowych. / druk /.
3. O programie i pracy w zastępie hm. Brzeziński i hm. Sylwanowicz.
4. O systemie zastępowym. część I-sza hm. Płonka Ignacy.
5. Tablica odznak sprawności zuchowych (druk).
6. O systemie zastępowym — Część II-ga. hm. Płonka Ignacy.
7. Problem skautów (starszych chłopców) hm. inż. Pancewicz Bronisław.
8. U źródeł mocy — Ks. Jan Rafał Grzondziel /pięknie wydana książeczka./

CZASOPISMA

1. WYTRWAMY Nr 1/2. za 1942 r.
2. SKAUT Nr 3/4. » »
3, 4, 5, 6 i 7 SKAUT za 1943 r.: Nr 5/6, 7/12, 13/14 i 15/16.
8, 9, 10, 11. SKAUT za 1944 r. Nr 17/18. 19, 20/21, 22.

WIADOMOŚCI URZĘDOWE.

1. Nr 1/2 za 1944 r.

RÓŻNE

1. Książeczka Służbowa.
2. Regulamin ZHP. na Wschodzie.
3. Pocztówka.
4. Pocztówka z podobizną Sir Robert Baden Powella.
5. Dodatek harcerski do Kalendarzyka Żołnierskiego na 1944 r.

ADRESY:

1) *Naczelny Komitet Wykonawczy Z.H.P.* 45. Belgrave Square London S. W. 1.

2) *Rada i Komenda Z. H. P. na Wschodzie.* Polish Forces M. E. 10.

3) *Komenda Chorągwi w Iranie.* Délégué du Gouvernement Polonais à Teheran dla Z. H. P. Till Adolfina.

4) *Komenda Chorągwi w Afryce.* Delegate of Polish Board NAIROBI — P. O. Box 1969. Inż. Wójcikówna Zdzisława.

5) *Komenda Chorągwi w Palestynie.* Jerusalem. Bezalel street. Hotel Bezalel. Polish Refugee's House. dla Z. H. P. (lub Polish Forces M. E. 10) Żuromski.

6) *Komend Hufców w INDIACH:*

a) JAMNAGAR—KATHIAVAR. Polish Children Camp, Ptakowa Janina.

b) KARACHI. Country Club. Polish Refuge Camp. Parczewska Feliksa.

c) VAILIVADE near KOLHAPUR. Polish Settlement, Camp. Bidakowski Witold.

LIST OKÓLNY RADY Z. H. P. n/W. L. 5.

z dnia 8. VI. 1944 r.

Rada Związku Harcerstwa Polskiego na Wschodzie na posiedzeniu dnia 6 czerwca 1944 r. przyjęła do wiadomości i zatwierdziła:

1) sprawozdanie Przewodniczącego Rady,

2) sprawozdanie Komendanta Z. H. P. n/W.,

3) program pracy KomendyZ. H. P. n/W., w szczególności zaaprobowała dotychczasowy kierunek pracy i gospodarkę.

Rada Z.H.P. n/W. zwraca się z prośbą do wszystkich instruktorek, instruktorów i działaczy harcerskich o nadesłanie swych uwag co do całokształtu prac Z.H.P. na Wschodzie.

Materiały te będą pomocne w dalszej pracy i choć w części uzupełnią lukę, jaka powstała z powodu niemożności zwołania Zjazdu.

CZUWAJ!

Komendant Z. H. P. n/W.
/—/ Śliwiński J. W., hm.

Wiceprzewodniczący Rady Z.H.P. n/W.
/—/ Szadkowski Zygmunt, hm.

Numer złożyli składacze arabscy nie znający języka polskiego:
Moussa Khoury, Anton Azrak i Awad Khader.
موسى خوري انطون ازرق عوض خضر

WYDAWCA: ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO NA WSCHODZIE.

ADRES: Polish Forces Middle East 10.

Odbito w drukarni OO. Franciszkanów w Jerozolimie. Dyrektor: O. Franciszek.

Nr 150

